

בעזה"ש"יח

ס פ ר

ש א ל ו ת ו ת ש ו ב ו ת

מנחת יצחק

ח ל ק ש מ י נ י

ברורי הלכות העומדות על הפרק ונחוצות
למעשה בארבעה חלקי השולחן ערוך

אשר חנן ד' אותי הקטן והצעיר

י צ ח ק י ע ק ב ו ו י י ס

רב ואב"ד

לכל מקהלות האשכנזים עיה"ק ירושלם תובב"א

ירושלים ת"ר
שנת תשנ"ג לפ"ק

שאלות ותשובות

מנחת יצחק

חלק שמיני

חלק אורח חיים

סימן א

בבדן, נשיאת כפים בכל יום בגליל

בבב"ה והטו"ז והמג"א, וליכא דדרא דליוסורא
כמ"ש בבב"ה דכל שלא נקרא חינו עובר.

וע"ז כתב הבי"א בזה"ל ועמך ירא וישפוט בעין
שכלו אה הגבורים חנני שם האלה אשר הקטן
שנחלמדי חלמדיהם קטנם עבד ממחנינו, האם אחר
יאמר לוא ציד רמה ערוך אחס מלחמה ובכחו
וטולס ידו יעשה חיל ועזר כנגדו לבטל המנהג אשר
יסדו רבים וגדולים זה זמן רב, ואם אף ה"י נעלם
מלחמו טעם הדבר לגמרי, וק"ו דעממא אמרי בכ
וליכא דדרא דליוסורא, שאלחנו מחויבים לשמור בקול
דבריהם ואחריהם לא נשכח, ואזכר האריך עוד בנתינת
טעמא לשבח על אי נשיאת כפים בכל יום, בהוספה
על הטעמים המבוארים בש"ע ופוסקים שם, אשר
יש בגש"כ חששא דליוסורא, ואדרבה לריך ליישב
מנהג אי"ו ומלכות מלרים דנהוג בייבוי שישאלו כפיהם
בכל יום, וסוים בזה"ל הנה זכינו ליחן טעמים
מספיקים למנהג הזה שכלנו בשני רבים וגדולים
זמן ארוך יותר מחייב שיהי, אבל בלחמא אין
אנו אחראים לזה, דאף אם ה"י נעלם מלחמו
ע"כ הדבר אין לשנות המנהג, והיך מש"כ
בק"א לספר מח"ב מדברי ספר הישר כחיבה יד
בשפוטותיו לרבויו משולם, וז"ל וכל שאינו נקי בסדר
רב עממם ובכלמות גדולות ובחמם סופרים ובפירי
רי"א ובכרם ובחלומותיו וזכר ספרי אגדה אין לו
להרס דברי הקדמונים ומנהגם כי עליהם יש לסמוך
בדבריהם שאין מבחישים חלמוד שגור אלא שמוסיפין
ובכרם מנהגים בידיו על פיהם עכ"ל רמ"א ז"ל
ובכר האריך להרחיב בהרייק בשורש פי רמב"ם וכו'
וע"ז כתב דלפיו ה"י הכהן חכם כשמעון בן עזאי
הפריח על מדותיו שאין לשנות המנהג שנהגו קדמונים
הסידים ואנשי מעשה וכו' שכרי מנהג אבותינו תורה
היא ובדמחיינו כחצית רב חקלעם לבב וכו' ולפי

בס"ד, ירושלים ע"הק ת"ח, עש"ק אמור כ"ס למבב"י
תשל"ט לפ"ק.

שוכמ"ס לש"ב האברך היקר הר"ג ח"י"ב טובא וכו'
מה"ר מא"ר כ"ץ שליט"א.

הנהגה בפנימי מעט מגדול הטרדין אשר הקיפו עלי
להשיב לשאלתו.

ע"ד מנהג האשכנזים בחיפה ובכל הגליל משנים
קדמוניות שבהנים נרשאים כפיהם רק בשבת,
ד"ש, חוה"מ, ורי"ח — במספ"ה. והנה מקצת רבנים
קומרים קצת לשנות המנהג ולהנהיג נשיאת כפים
בכל יום ונ"ב בתפילות שחרית בירושלם כמנהג ירושלים,
ונימקם דכחן דחיפה יש לו ריח ארץ ישראל לכל
רבו, וטביון שברוב מקומות בארץ ישראל נרשאים
כפים בכל יום, למח יהי חיפה משונה. והנה קצת
בתי כנסת בחיפה הנהיגו כבר נשיאת כפים בכל יום,
ויש באלו שלא הנהיגו במלואו רק (ביתנים) בשבת
ויום טוב — שאנו אין משום ביטול מלאכה — נרשאים
כפים גם בשחרית ובמשך היום אולי יעזר לדבון גם
בימות החול. עכ"ל.

הנה לא ידעתי מאין חשיב ומאין ספק לבטל מנהג
קדמון וכנשי דבדרינו, והנה כבר ה"י לעולמים
כמ"ש בלחורכ בשב"ר בית אפרים (א"ח"ה סי' ר'),
על דבר המנהג בחי"ל, דכתב הבי"א (א"ח"ה סי' ר')
קציה סעי' מ"ד, דנהגו בכל מדינות אלו שאין
נושאין כפים אלא בירושלם וכו', והשאל שם בבית
אפרים כתב דיש מי שכלו חקפו לפי שמי"ע מן החורכ
הוא שיכיו נושאין כפים בכל יום, אם יש מקום
ויסוד למנהג זה, ואם יש כח לבטל אם לא, והבי"א
כתב דהמנהג הוא מנהג קדום יותר מן חמשה
מאות שנה כמבואר בספר השב"ץ קטן שחיבר חלמודו
של מהר"ב מדונגורב רבו של הרא"ש והכלבו
ואחריהם בחיוק המכריז והאגור וד"מ ובש"ע

שם לחזור למושב הראשון, שהרי והגו בכל גלילי ישראל, וצפרע במלכות אשכנז ופולין כאשר כתב הרמ"א שלא לאומרה כ"א צו"ע עי"ש, וק"ש הדברים אחרים שהראיתם שהמנהג יחידם עפ"י גדולי הראשונים והלחמנים שאל לבדך בנשיאת כפים, הפורש ממנו כפורש מן החיים, ולקיים יחננו ויזכרנו ברכה שמים עכ"ל. (והנה משי"ש שם בשם ספר המקצות מ"ח ז"ל, ע"י בתשרי ח"ס (א"ח ס"ו כ"ג) ש"י דל"ח לעשר (ע"י"ש). השתקף לה כ"ל דגם נד"ד זאלו לכל ה"ל, הגם שראיתי ב"ס עיר הקודש והמקדש מהגמור"ע עוקא"סקי ז"ל (חלק ג' פכ"ה צ"ג) שכתב שם (בסעי' ו'), דבגליל ונהגין צמנו שאלו ר"ב בחול כי א"ס במוקף של שנה וי"ט, ולא ידוע צדורו ע"י מ"ט ועל יסוד מה ונהגין כך עכ"ל, וד"ס ונהגין ג"כ גם בגשר החיים (ח"ב פ"ה צ"ג) – ויש גם שדורש ב"א נוי"ט רק בשנה וי"ט עי"ש, ושם (צ"ח ד') כתב דברים וגדולים משתוקקים להחזיר עשרה ליושבה לבדך צ"ב בכל מושבות ישראל וכו' עכ"ל, אמנם למעשה לא נמלא עוד עד גדול שה"י על הכוונ לבצע המנהג בגליל ועב"ח מכל העמים וימוקס שכתב ביות אפרים כ"ל, דשי"ר גם נד"ד כדלעלן.

דהנה גם משי"ש בגשר החיים נגשן "להחזיר עשרה ליושבה" כ"ל, דנראה שפשימא נ"י שה"י מוקדם המנהג אל אלו האשכנזים בגליל ל"א כפי"ס בכל יום ורק אח"כ נחבטל, לא ידעתי פשימא דל"ה, כי לעשר המנהג הזה בגליל אלל האשכנזים ומשך מעט תחילה החישובות האשכנזים צ"ע עברי ואפי"ה א"ר קרוב ל"י מלוח שנים, דהנה ק"מ מוכה להדיא מדברי הפאה השלחן ה"כ"ח א"י (פ"ב) שכתב שם ביות ישראל (ס"ק כ"ג), עי"ש צפונים, דמנחה ופ"ה בכל א"י שהכנהים נושאים כפיהם בכל ימות החול וכו', כתב ביות ישראל שם וז"ל כ"ה פסק הרמב"ם (כ"ה חפ"ה פ"ד ה"א) וש"פ ומ"ן צ"י (א"ח ס"ו ק"ט) גם צה"ל, רק רמ"א (ס"ו ק"ט) ד"י המנהג אשכנז שאין נושאים כפיהם בחול ושבת ד"ה השנה משום דה"ס צ"ע ערדה פרנסתם וכו', אלל צ"ח שכל קהות הספרדים נוהגים כהרמב"ם ואחרת דמ"ן הוא ומהג"ע עוב הוא וכו', וצדדלי כפיה"י אין לחק ב"ן חול ג"ע, שבת, לומר שצ"ע יסאף כפיהם וג"ה בחול, חדל דלא עבדי דלא כמ"י ולא כה"ר, מחלח שמהג"ע צ"ח ל"א כפיהם צ"י, ועוד דלדורכה בחול"י יש מקומות שצ"ח כ"י צ"ע, לללל א"י כהנהים נושאים כפיהם, ומביא במג"א (שם סק"ט) צ"ס צ"י שם האגור והג"ה שמהג"ע כהנהים לעבול ל"י"כ וק"ש עליהם לעבול וכו', ומעט"ס אין נושאים כפיהם כחל בשבת כ"י ע"ש, לללל ה"י בשבת ויחר מהסתר שאל יסאף כפיהם לעמם, וגם כשנושאים כפיהם שוב שחרית למוקף, ויכלולו מיום שזכינו לקבוע וישיבתו צ"ח וצירובים ש"ק מהנהגים שנושאים כפיהם בכל יום וצ"ח וי"ט כד"ה, לללל דעת רמ"ב נ"י עכ"ל. הנה דברים ה"ל צדור מללם שצ"ח צעשה נד" המנהג שכתב והג"י אז בגליל מוקם שה"י הגאון בעל פאה השלחן ק"ע דירוח צ"ע, ורק בשנה חק"י

דעתו של ר"ב ה"י צדורו מנהג משום צרכם שא"יכ לרכוב דעביר משום לא השא, מ"מ סמך על מנהג אבותיהם ולא ר"ה לעמם, ואפי"ה ד"ב גדול דוד וק"י צבתי וכו' צדור למחות, ק"י כ"ו של ק"י שאין צדור ה"י מ"י שזכ"י לשנות המנהג הכה"ס עפ"י אבותינו הקדמונים דפשימא שה"י צ"י חורב וקצ"ע מהנהג עפ"י החורב והמלח, ואפ"ה כנגד ההלכה אזלין בחר המנהג, היכא שהמנהג קובע"ע על פי חכמי המקום, כמ"מ החורב"י פ"י הפועלים כ"י, ועוד שה"י הש"י מוה"ר אביגדור כה"ן וכו', וגרסין בירושלמי זאת אומרת מנהג עורק הלכ"ה וכו' עכ"ל, ועוד יש להביא ד"ה שאפ"ה נגד ההלכה אזלין בחר המנהג ואפ"ה לנגד חורב וגרסין ב"י הקו"ק ד"ה אמר ר"ב א"ס יבוא אליהו ויאמר כ"י שכתב והג"י ה"ס כסדר, ואין לומר דש"ח מנהג חלילה וסחימה פשוט דמחזר ד"ע"י והג"י כ"י, אלל במנהג שא"י אלא צמדיה כיו"ה דידון שאלו חוששין לו במקום הלכ"ה, שה"י כתב הסדור צ"ס ר"ח כ"י, וממילא שמש"ן דה"א א"ס יבוא אליהו כ"י שייכא למימר אפ"ה במנהג שא"י שוב בכל מקום דפירשתי עכ"ל, הנה השתק"י בלק"י ש"י ממנו נוקח נד"ד שאפ"ה א"ס ה"י נדודו איסור צד"ר אין כ"י צדורו לעמם מנהג אבותינו שחורב ה"א, ומשי"ש צ"ח שאין נדודו איסור כיון שא"ס לא קראוהו א"ל לעמם, וגם הגאון כה"ר מנחם מנח"י ס"י ז"ה וכו' ופוק חזי משי"ש שצד"ר העולם ונהגין כ"י, וכבר דברנו שהוא מיוחד על ד"ה פ"י היעלה שועל ויפרון חומה א"י מגדל עדר וכו' עי"ש במג"א ס"י חל"ד משי"ש צ"ס ש"ח רמ"א ס"י כ"א וכו' אלל היכא שאין ל"ד איסור כלל פשימא שאין כ"ה צ"ד שום א"ס לעמם המנהג כאשר הוכיח מהר"ק במשור, וכ"ש צ"ח ש"י ל"ד איסור להיפרק כח"ש כתבתי עכ"ל אפרים.

ועוד כתב שם וז"ל עי"ש צ"ע א"ח ס"י ח"ג שכתב צה"ה"ס שם ולא ינהגו צד"ר אחת מק"ה מנהג זה משום לא התגדורו, עי"ש צמ"א שם ד"ס ר"ב הקהל נוהגים כ"י ל"ר המיעוט נהגה כר"ב עי"ש וכו', ואפי"ה צמ"א נד"ד שהמנהג נחפ"ש צד"ר הש"ס שאין לפרון גדר והעושה תמורת המנהג עובר משום לא התגדורו מנצח הש"ס וכו', וגדולי הדורות שה"י כה"ס א"י"י בעל שארית יוסף והסמ"ע ואחרים רבו כמ"י ר"ב כמ"י וכו' כה"ס ולא חלד כ"ס שאלו לכו למעמד עירדה צפ"ש, א"ף שה"י מחצבים המלות צויה, והכ"ה לשנות המנהג הוא מחלל כצדורו של הראשונים שאלו חלל חילולין צמורה וז", ועי"ש בזה"ד ס"י רמ"ב ד"ס לחוס נללם על הראשונים היכא דל"כא ספקא ולד"ס שראוי להחמיר כ"ן הד"ן, וצ"ח פשימא ש"ס לחוס נכמה איסורים שאין ספק שהצ"ח לשות יד"ו ע"י החתומה, ושוב צ"ל ליד"י ספר ש"ח אה"י יעקב שחיר הגאון מוה"ר יעקב שפירעס, ושם א"ח"ה צעשה שה"י רודפים אחר צ"י צדור וכו', והג"י צקללחם לומר צרכה כה"ס בכל מ"י שאלו הכ"ה קודם לכן כ"א צו"ע לכו, ואחר שנתגלה העמ"ס, ה"י ק"ה אנשים שאמרו דמ"ע ה"א, ויכ"ן שהחזיק כ"ה אי"ס ויכולם לחזר ממנה, והגאון ה"ל האריך צד"ר והוכיח במשור

נכסו שלא לצורך כיב בכל יום חלף אף יש חשב איסור בדבר ויכלולו, כ"ז שידר גם בנדר, חלף גם יתבאר לנו התלמוד הגר"א ז"ל לשיטת הגר"א ז"ל, לא רק דאין איסור חלף אף קיום מצוה יש בזה, ומכ"ש הנשער על המנהג שנתקרב בחז"ל בזה, וכמ"ש הגר"מ"ש שם בשם הגאון בעל פתח השלח ז"ל, דסיפר לרבי ששולח העלוי ז"ל, ששמע כ"פ מפי הגר"א שהי' הולך מעיר לעיר ומהעלל מחורר והפילס לו כי בידו לחקק לעונת הכלל כיב בכל יום (וכן ראיתי במכתב מהגאון מוהר"ש ז"ל בי"ל הנדפס בספר בית יוסף ההדגש מהגאון מוה"ר עקיבא יוסף ז"ל), ובשם הגאון רבי חיים מוולוז'ין ז"ל, שרבו הגר"א ז"ל, שהחוקק לישא כפיו בכל יום רק לא ערב לעשות מעשה, וכשהחליט לישא כפיו בבית מדרשו למחר, פתאום נתפס לבית הכסאות בעליות שוא בענין המחלוקת נגד הרב דווינל, ולכן אף ש"לא נתפסו מצוית הכסאות לא בהגדרת עוד לקבוע המנהג עכ"ל, וכ"כ בתי משיב דבר (ח"ב סי' ק"ד) וכתב"ה כי חלף הגאון ר"ח מוולוז'ין ז"ל עיי"ש, ולשיטתו של הגר"א שפיר קצבו המנהג התלמודי בירושלים ואנשי, חלף גם לנדרו בכל יום כיון שנתקבל המנהג הכובד אסור לשנות ח"ו, ובסי' ספרי הגר"א נשלות הסולס (ע"י 32 בהגה חות א"י) בשם הגר"א מואלסלחור כי ע"ד מה שאירע להגר"א כ"ל ולגר"א מוולוז'ין שנתקבץ בהימנעו כשהיה להנהיג כיב בכל יום ונדרה שלא אסתייע מילתא חלוי למען כבודן של הראשונים שנפנינו עיי"ש.

ואקדים צי הקדמות:

א) **דתמוה** לי על מה שהרחיק הגאון הפלא השלח דאין לחקק צין כיב בשבת, נ"כ ביומא החדש, ודבר בגלגל, שהוא אחד מן גדולי הפוסקים שחשב בבית אפרים שם, שנעשה מעשה בפניהם שלא לישא כפיהם בכל יום, כתב (בסי' קכ"ה) (והערתו בספר צ"ח שם) בצו"ל, ואין המנהג עתה לעשות כיב חלף, "בשבתות" וי"ט, ואפשר כי נמשכו מפי טורח לצור עכ"ל, הרי שצונו היו מקומות ש"כ בשבתות ולא בחול, וגם בתש"י בית אפרים שם, התחיל בתשובתו שם בזה"ל בתחילה אחר לו כי המנהג שאומצו יורשנו היום שלא יאחו כהנים ב"ח בירוש, "והם מקומות שנהגו אף בשבתות" הוא מנהג קדום וכו', הרי כי אף צונו מלאו מקומות בחז"ל שנהגו כן, ובתחילה נתקשו לעצמנו נמני איתן המקומות בחז"ל שנהגו כן, ונציב מלאהו בספר ש"ת ראשית ביכורים (סי' ד'), שכתב שם בדק"ק פריעטע נישאם כפרה בשבתות ג"כ, והוא שצונו מפי כהן ענה ליהם כי שבת פ' שפטים עיי"ש, ואף שהעיר ע"י צפנת השלח מדברי המג"א (סי' קכ"ח סק"ט) יבואר להלן מה ש"ל בזה.

ב) **הנהגה** בתש"י בית אפרים שם, אחרי שהוכיח בדבש"ס ספק יש לחוש מהללח איסורי, איסור לאו חלף מכלל עשה דבר אחריו ולא ז"ס, ואיסור עשה שהישראל מזהיר להתבצר מפי הכהנים המבצרים, ואיסור בזה"ל לעטות, ומילת עשה לצורך אם הוא כהן ליכא, דאם לא קראוהו ח"ל לעלות,

קצבו דירחו בירושלים עיי"ה, (כאשר מבואר כ"ז בתולדותיו ומה שרשם בפנקס הכולל בזה, ובשאר תוכני זכרונותיו, דשיירה ראשונה של תלמודי הגר"א ז"ל, הביעה נא"י בשנת תקס"ט ח' חולל לפת, ורוב פרושים בני שקל, ואח"כ בזה השירש שני בשנת תר"ע בשאלת הגאון רבי ישראל משקלוב מתלמודי הגר"א ז"ל, והחייצו כיב בזה, ומכאן עשמים נאמרו בזה על החייצות בזה ח"ו, ומלאו כמאלה מתפסחות ספרדים, והתמושים משפחות אשכנזים חסידים, רוב היהודים גרו בזה ומשועשע בטערי בתרין ושכח וקינח ספרדים בירושלים), ורק אחרי הרע"ש שהי' בזה בשנת תק"ל, קצבו את דירתו בירושלים, כמבואר בתש"י שרשם בהפסדו על הרגיו הרע"ש (פ' אמור ד"ע ע"ב), אמנם את ספרו הדפים עוד בזה שנת תק"ל, וכבר אז הי' עיניו מתלמודי הגר"א גם בירושלים עיי"ה, ומלכתב שמהם שם בירושלים, והסבירו נישאם כפיהם בכל יום כ"ל, מוכה בפירוש שנתקום דירתו בזה ל"ה נישאם כפיהם בכל יום, וכן במסופים בשבתות, וע"י חמה במה שמתקום צין שנה ליומא חול, וצין שחרית למוסף, ומסבירו צין מועד דבזה שגבע הגאון בעל פתח השלח לפת בזה הי' שם המנהג כן, ורק הוא קצבו בירושלים מנהג הנהגו נישאם כפיהם בכל יום, ובשי"ע אף בשבתות כ"ל.

והנה כאמור דבר מלאו שם תלמודי הגר"א ז"ל בזה ועבריו וצ"ח של חסידים, ובמ"ש הגאון הפלא השלח בפנקס הכולל אשר בזה הפ"ל, הנדפס בפניהם ספר פתח השלח, שחלף שם בעברית עיקרי המנהגים של יצח האשכנזים בעברית ופת מכולל אש"י ורוב, ורשם הרב הפוסק ר' אברהם רב דקא"ש רבן של חסידים, וצפת היו חסיד וואלין עיי"ש, ובנדרה שהיו שם כבר אחר זמן, והגר"ה מו"ר מנחם מענדל מוויטבסק ז"ל, מתלמודי התנוד הקדוש רבי דוד בער ממעורר ז"ל, ענה נא"י בשנת תק"ל, וקצבו ישיבתו בעברית ובי שם מ"מ כוודע, וכפי הכוזה בספרי הזכרונות תולדות הישוב היום ע"י כר בזה תת"ל מתלמודי הצע"ש ז"ל נא"י והחייצו שם, ואח"כ זה כבר כ"י מילות שנים שהחליטו התלמודי צע"ש ז"ל בגלגל, ומובנה שהמה שההגו המנהג הנהגו עד היום שם צע"ש, וכ"כ הגר"מ שערבצו נישאם כפיהם בספרים (הלכות) ומבגיו חות ק"ע), דעליות החסידים עשו פנין פסרה לישא כפיהם במוסף דוקא, ולא מצינו בזה עשם הספיק, רק מנהג היום כולל כן בגלגל עכ"ל, ואח"כ גם לפי דברי הגר"מ"ש מנהג המנהג מעת עניות החסידים שזי קרוב ל"י מילות שנה, רק לא ידע עשם המנהג כ"ל, ואח"כ שיהי' הכל מודים שהי' מנהג קדום חלף הקבלות האשכנזים בגלגל, עוד קודם הרבה למנהג ירושלים ואנשי ש"כ בכל יום, ובתחית ומוסף צע"ש, ואח"כ אף אם נא ידעינן עשם להמנהג, אין בכתנו לבעל המנהג מכל העשמים המתבצרים בתי בית אפרים ה"ל, ומכ"ש אחר אשר הראה לנו הבי"א את הדרך אשר נלכד בו, יש מלאו עשם להמנהג בגלגל משין העשמים בחול, ולא רק משום חסרון שמחה, או ביטול מלאכה

עמדו וגדרו גדר גדול בדבר שלא יאסר כפיו בכל יום רק צריע כדי שלא תשתכח חזרת כהונה מהם, וכאמרוין בפי' הדורש בני אצוי דשקל מתחנה במעלי יומא דכיפורי לחזוקין נפשי בכהני, ומהי"ע כתב המג"א שמי"ש הש"ך בדפוסו ונהגין ליתן תהלה לכהן קטן ובשאר ימים לא, משום דבפסח תהלות מנוצות כמי"ש רש"י בחולין העטם דשקול מעלי יומא דכיפורי כיון שהתחננו מנוצות אם לא יקח ירא נראה שאינו כהן פיש, וה"י צריע שזמן קהלה לכל הוא והכהנים והעם כולם צביהיני ואין לעס על ערדח חזונות מחייתם ומללכה כלל, אי לא פרוי ידיוכו ואמרו העולם שידועים בנאמן שאינם כהנים, ולכן יצאו להקל וללאו צואיסורי כהונה במשי"ב, ויכין חקנו צבוי"ע ישאו כפיהם שאינם יותר ממי"ב ויכין עכ"פ, אבל אין צדיקו להחזיק אותם בכהנים גמורים ממש צמדינות אלו שנתכללו בהרב כמי"ש רש"י, וצפרע כהני הכהן וכו', וכו"ן שאם אין קריין לעלות ליכא צואיסורא כלל, וליכופין איכא ספיקא דתלתא צואיסורי, פשיטא שאין לפרוץ בגדר לקרוא אותם לדוכן בחול רק מה שהחזירו להם דכינו צבוי"ע וחו לא עביל צבוי"א.

הנה הלכתי בדרך הבי"א להעתיק כל לשוני הנ"ל, דבזה וינה לנו גם צבוי"ד, דלפי המצואר צבוי"ד צב"א הר"ל עממן, אין כן דעת הבי"א ז"ל מדיקאסא למה אין מאכלין לכהן קטן חלה, דזה בתרומה דרבנן הרי הם בחזקתן, הרי ס"ל דכהני צבוי"ע דיוס כמו כהני חזק שצומן השי"ם, לכן ה"י משחוקק לנהוג י"ב בכל יום גם בחולין רק שלא עלה צידו כה"ל.

וכפי המצואר נכללו צבוי"ע ה"י מההי"ם שלא רק צבוי"ע אלא גם בשבתות עלו לדוכן חף בחולין, וכן ה"י מנהג אחרים מקומות גם צומן הבי"א כה"ל ז"ל כיון דגם בשבתות שאינם טרודים בפועל על מחייתם, ובזלו כולם צביהיני חששו שלא יצאו ללאו צואיסורי כהונה, לכן ס"ל דגם בשבתות יעלו לדוכן, כן ז"ל לפי דבריו כה"ל.

והנה ראה פשיטא דכל משי"ב הבי"א צבוי"ע א"י שישיתם במקומם כמאן כן עשה וכו' כה"ל, זה ה"י שייך רק על יחודים הספידים שישו צב"א מדורי דורות, אבל אין שייך צבוי"ע חר"ל בני אשכנז שעלו לא"י והחשיבו שם כה"ל, ועליהם שוב שייך כל משי"ב הבי"א צבוי"ע חר"ל שהלכו מגולה אל גולה כה"ל, ובזה י"ב אין רחי להבי"ב בכל יום מימי הארצי ז"ל, ש"ב בכל יום, וכן צימי השלי"ב, כשכירי הגרמי"ם שם, צדימי הארצי ז"ל שנתה שלי"ב עדיין לא ה"י ישוב אשכנזי צב"א, וגם צימי השלי"ב ז"ל שיש"ש"י וכנזכר לעיל, ואף אם ה"י מספר קטן נחבטו בין הספידים שחיו שם מדורות כה"ל, ולכן י"ב בכל יום, משי"ב אחרי העלי משנת חקילן ולהל"ב כה"ל דעשו לקהלת אשכנזים צב"א, וממילא כל העטם שלא נשאו כפיהם בחולין, לפי משי"ב צב"א אשכנזי כה"ל, לא נפקע מהם צב"א חר"ל, כיון ששע"י עזר צב"א, לא נחבטו לגבי עזר הספידים, ומי"א לנאמם ההפך צביה"ם וצין המנהג שנהגו שם בני הספידים מאז, נקטו המנהג של אותן הקהלות

לכן אין לצרך מספק, ואחרי שהארץ צוה, כתב (צב"א וכו') ח"ל: ועוד נעמיד לבאר העטם צב"א וצב"א החילוק שבין בני א"י לבני גולה, ודל"ה כהני צבוי"ע הם גרועים מהכני חזקת כמבואר בש"ס, וזה נצוהר משי"ב המג"א (ס"י ר"א) לענין מה שאין חזורים להקדים הכהן בכל מילי א"י צב"א דלוריותא הול, מ"י כתב ואפשר שאין אלו צב"א חר"ל צב"א כהונה צב"א כמי"ש חר"ל עכ"ל, ועי"ל חר"ל חר"ל, ששם כתב על משי"ב הרמ"א וי"א שאין מאכלין צב"א חר"ל מלה לשום כהן שאין מחזיקין אותו בכהן ודאי שמה נחללה אחת מאמתי, וי"א רש"י ומהר"ל וכו', ופשיטא לפי העטם שכזה המג"א שמה נחללה אחת מאמתי הול פסול גם ל"ב כמבואר (צב"א ק"ח ס"י מ"ב), ח"ל הי"ש (צב"א פ"ב ס"י ל"ה) ועוד נראה שר"י להחזיר ולאסור חרמים צב"א אפילו פירש לכהן, והכנה כהן קיבל, מאחר שצב"א חר"ל לוי הוחס כמו ש"י צומן צב"א, או אפילו אחר החורבן צימי תנאים וכאמרו"א, ס"י עדיין מהכיר צב"א, וכו' קרוב מימי צב"א וצדיק ח"י ויחוסים צדיקים, וצב"א חר"ל מרוב אריות הגלות וגזירות וגירושין נחבטו והול"ה שלא ירא נחבטו זע קודם צב"א, אבל זרע כהנים וי"א קרוב נדל"ה שנתכללו וכו', וא"כ יחיו יודי חקלה שמה אין יתן לכהן שאין כהן וי"א עדיין כהקדש ממש ומשי"ב נהגו י"ב האידנא שלא ליתן תהלה חף לבסן קטן או נכרן שעבד לקריו דמשום דל"ה מחזיקין צב"א נכהן ודל"ה, וי"כ זקן ומורה הוראה מהר"י ז"ל עכ"ל.

הנה העתיקתי כנ לשוני כי צב"א להדיא דכהני צבוי"ע גרועי עפי מהכהנים שעלו צומן צב"א שני שחזר התרשפתה להם הרי אחר בחזקתם, לפי שצוהר הגלות וגזירות וגירושין נחבטו הרבה, ובזה נחזר דעשו בחילוק שבין בני א"י ומנובת מלרים צב"א בני גולה שצמדינות אלו, וכמו שכזה שם צב"א משום דבני א"י ומנובת מלרים שניתתם במקומם כמאן כן עשה, ולא ה"י עליהם עלטול הגירושין וצב"א נה כלבו רק על הגלים והמשפדים ששנו עליהם היו צב"א צב"א צב"א, ושפיר הם כהני חזקת א"י שאין כתב יחוסם צב"א, משי"ב צימי מדינות אלו ומדינות אשכנז שטרקו מכלי אל כל ומנובת אל גולה צב"א נרפת קטנויה חר"ל שפניא וטרטובאל וי"א חר"ל ונחפזו מה נכר ומנצטע נצטע כמבואר בספרי מהר"י אברבנאל ולחור המור והחסיד מהר"י רש"י וכו' ספרי מדי הדורות וכו' ובזה צב"א י"ש לחוש שנתכללו כמי"ש רש"י, ובה"י נמי יחזק מה שהקדש צב"א חר"ל הגאון מהר"א מוילנא ז"ל (צב"א ס"י ח"ל) דלמה אין מאכלין לכהן קטן דזה בתרומה דרבנן סמיקין חזקת, ובמי"ש (צב"א דכחצות) הרי אחר בחזקתם כה, ולמי"ש א"ש דגם מהר"י מורה צב"א חזקת דלכלי בתרומה דרבנן, רק עשה דורות אחרים אחר הגירושין שקרוב לדל"ה שנתכללו ס"ל שלא להכניס כלל, וקרוב צב"א שאחר שנת חר"ל שאל ה"י שעת חירוס צב"א מדינות הללו כידוע בספרים ועל זה תחסינו הקרובין צב"א הספידים, ולפי שראו חכמי הדורות שנתכללו הרבה

וסי' תרי"ד), וכיון שאזכוריהם קיבלו עליהם וחומר
 א מוטל גם על אדם אף דלא אפשר לה,
 כדלמדין במקומם גבי בני בשר ובר, ועי'
 במהרי"ק (שורש קרי"ד) וכו', ובפרי"ח (ה' י"ט ס'
 תל"ז), וא"כ משי"ב הבי' שייך כהם על בני אי'
 ש"כ בכל יום ואין שובלן ל"כ, שפיר קאמר
 דמעיורא לא אחיל בחומרם א' העציון ל"כ, משא"כ
 בני מדינת אלט שבהם בחומרם א' לעצול ל"כ וא"כ
 להם נגזר, ועכשיו א"כ להם לעצול בכל יום, ובפרט
 ציננת החורף, לכן השו' המנהג בכל מקום וישא
 כפי"ם צו"ש שא' כל ישראל מרגין לעצול לעבר
 עונן בגלל וכו' ע"ל.

והנה לעטס ה"ל, מה שאין מושאין כפ"ס בשבחות,
 ו"ל משום דגם בשבחות שייך האי טעמא
 דבימות החורף קשה להם לעצול, ובפרט באותן הימים
 ש"ה להם מפרקות במים פוקרין אף בשבת, ואחו
 למטע במלוא שנת ח"ה בשבת, או ו"ל משום
 דס"ל דחסור לעצול בשבת לקריון מטעם המצואר
 (כ"ס שפ"ז), או מטעם שאינם שרונים בשמחה
 מחמת ערודתם על הנמתי ועל הכלכלה, כאשר כתב
 הרי"ב דר יבואר רבו של רש"י, וימנעו בחשך מחרים
 צ"כ (ס' שמי'ר) וצ"כ וצ"כ א"כ, וכעטם כולל בין
 ימות החורף ובין בשבחות, כמבואר ברמ"א (ס' קרי"ח)
 שם, ופ"מ נענין וי"ט שחל להיות בשבת, דל"ש
 טעם הראשון והאחרון ה"ל, אבל מטעם האמתי
 יא, אבל אם מותר לעצול בשבת אין כאן אף משום
 טעם האמתי, ואחרי ששבחות מבוואר ברמ"א (ס' קרי"ח)
 שבתות השנה, ע"כ אין חוששין לעטס שמחה, ומשום
 ענינה, או שאל קיבלו עליהם החומרם לעצול לקריון,
 או שס"ל דמותר לעצול בשבת לקריון.

והנה המג"א שם (ס' קרי"ח ס"ק ע') הביא הא'
 דנקלח מקומות מרגין כשהל שנה צו"מ
 שאין נושאין כפ"ס, ואח"כ ד' טעמים משום שאומרים
 רבש"ט, ויש צו איסור משום איסור המנהג בשבת,
 צ' כתב בנפסג דמרגין לעצול ל"כ, ואסור לעצול
 בשבת עי' מהש"ק, ולא ראו לטעם עוהב האמורה
 בתורה עי"ש, אבל שוב נענין וי"ט הביא דמגו
 הכהנים שלא לחקוק משוחים בליל וי"ט, ואע"פ
 שאפשר לעצול שבתות מ"מ הוי טעול יום, ועוד
 דלא רגו לעצול צו"מ, וס"ס דאם לא על ענינה
 ישמש ויעצור שבתות ע"ל, וס"ס המג"א נעלמו חור
 ממש"כ בשבת, א' דיכול לעצול צו"מ, צ' דאף דהוי
 טעול יום אין חסרון בזה, ובכך כתבו האחרונים
 בפתורה דברי המג"א ה"ל, וצמנ"א (ס' שפ"ז)
 סק"ה) הביא בשם כ"פ דמותר לעצול לקריון בשבת
 עי"ש, וכ"כ צמ"כ (ס' קרי"ח בשע"ל אות ק"צ)
 שהרבה מקום (לפי שפ"ז מ"ב סק"ד) דרוב
 האחרונים שומעין להקל לעצול לקריון בשבת, ורק
 יזכר שלא יסחוט השבט ע"ל ויעי' שם (ס' שפ"ז)
 ספ"ה ח' בבואר הבהב להמחזירים אף בלתי הא'
 דבעלה לעצולתה מותר לעצול בשבת לקריון, ושם
 הביא דברי ביאור הגר"א שכח וז"ל אדם וכו'
 עי' צמ"א והעיקר כמ"ש הרי"ב שם כלבו וכו' ע"ל,
 שאומרים וכ"כ המג"א כ"ס קרי"ח ס"ק ע' ע"ל.

בחיל נשאלו כפ"ס אף בשבחות, ומסתמא נכחו כן
 גם בחובות ואפשר גם צ"ה, שחלו הימים היו
 ג"כ זמן קלה בצידי"כ יותר מבימות החורף והכנהגו
 למתן לזוכן בכל יום שיש בו מוסף, וצמנ"א דוקא
 כאשר יבואר על"ל.

אבל כל זה הולכים בשעת הבית אפרים ה"ל,
 דכתי' דין גרש' חזקת שבזמן הש"ס,
 משא"כ תלמידי הגר"א ז"ל, שכלבו בשעתו דכתי'
 דין הו' כמו כתי' חזקה שבזמן הש"ס, ומש"כ
 ר"ה הגר"א להבין כן אף בחיל לישא כפ"ס בכל
 יום, ולא עלה בידו, קיימו שעתו כ"כ, אבל בירושלים
 ואנשי דוקא, שלא קדמו להם שם המנהג ככתי'
 האשכנזים שבגליל, אבל בגליל שכבר הקדמו לפניהם
 המנהג ה"ל, לא ראו לשנות, מכל הטעמים המבואר
 צ"ה שם דבר איסור לשנות מנהג הקבוע כ"ל.

וצוד י' לומר ענין של שיטתו בזה, בהקדם משי"ב
 עוד הביא אפרים (צ"ה ועי"ן), וז"ל וגם
 כי לעי"ד הטעם שכתב האגור בשם מהרי"ל משום
 דבגמ"י כתב שמהג לעצול ל"כ, לעי"ד הוא ג"כ
 טעם נכון ויש, ומ"ש הבי' דת"י תניא בללא תניא,
 שרי לעצול ל"כ לא הוכרח בתלמוד, ואם הם
 רגו להחמיר ולעצול, למה יעצלו בשבת כ' ג' עשה
 בכל יום, ואע"פ שאינו עובר אלא נקרא, מ"מ
 מוטב להם שיקיימו ג' עשה בכל יום ולא יעצלו
 כיון שאינם מחויבים שיעצלו וכו' ע"ל, ולעי"ד אין
 זה ת"י תניא בללא תניא, דעצילה נמי תניא, שרי
 התוס' בנרכות (ד"כ) כתבו ד"מ דהא דקו"ל
 כ"כ"כ דאין ד"ה מקל"ן טומאה היינו דוקא לתורה,
 אבל לתפילה ל"כ עולה, וכ"כ הרי"ק דאיכא מ"ד
 וכו', ור"ה ה"ל גלון כתב נקוט מנהגם וכו', והר"ש
 הביא דברים אלו בשם, והביאו העור וס"ס
 צ"ה דהאידנא לא נהוג הכי, וכעטם משום ציטול
 חורב וצטול פו"ר, והרמב"ם כתב לפי שלא פשט
 בכל ישראל ולא ה"י כח צ"כר לעמוד בזה, וזה דוקא
 לענין תפילה, אבל לענין נשיאת כפ"ס, כיון שנהגו
 הכהנים פסול בשבתות קודם דוקא, ועטמא
 רבא איכא כמ"ש בגמורה, אלא דקאמ"ר התם
 (בנרכות) רב חמא עביל צמנ"א וימא דפסחא לאפוקי
 דרים י"ח ולית הלכתא כותרי, וז"ל י"מ לית הלכתא
 כותרי כ"מ ס"ה, אלא כ"כ קרין, וי"א כ"מ לדברי
 חורב אבל לתפילה צ"י עטילה, ופ"מ דה"ל לתפילה,
 וי"מ נכון לכהנים ולחזן לעצול להנחת הכהנים, ור"ה
 ק"א גלון החמיר מאד בעטילה בעל קרי ע"ל,
 וגדולה דמא כתב בגמורה (כ"כ ח' שפ"ז) וז"ל וצ"ה
 דהבז עטמא כ"כ"כ צמנ"א קרין אין שובלן צ"ה"כ,
 אבל כ"כ שרא' בליל וי"כ או ציטול טעול צ"ה"כ
 כיון דהבז טעול ל"כ ע"ל, וזה דהאידנא לא
 חזקין דמזו הכי, ואף כ"כ אינו רחוק אלא מקום
 המנופל, עי' בצמנ"א הביאו הבי' (ס' תרי"ד),
 מ"מ מבוואר מדברי ד"ה הי"ט דמחמירי בזה ע"פ
 משום דמכר לציבור הול' בלכאוף ח' הכהנים, ור"ה
 טעול להא מילתא א' בחר דבעלה לעצולתה, ואף
 דאמרין לית הלכתא כותרי, ואף לתפילה צמנ"א נפס'
 מחמירי בזה עי' צמנ"א (ס' פ"ה) ובעבור (ס' רמ"א

לכם לעשות חקיה כזו, כדי שלא יבואו להקל בקיום
ממנה עונה ח"מ מניל שבת לגיל שבת, ואף לפני
בציאור הנכב (סי' שכ"י) לחלק בין אם נעמה
שבת או קודם כ"ל, מ"מ אפשר שנטמא לקריו
קודם שבת, וממנה ערדה על המהי ועל הכנולה
ל"ה אפשר לעצור קודם, נכן לריוין כסומך על דעמטה
לציאורא אף שכ"י.

והנה להמחזירים לטוב ולקרוי בשבח, שפיר יש להם הכוונה שיהיו לטוב לנפש, נחלק בין שנה תחלה, דעיוות כחול חממה גדול ערודים על מחייתם וכמה שפונים להשפיעים חממה זה, ואף חפשי, ויהיה לטוב בנפשו, וכן, משהייב חממה חפשי חפשי, אכן הבחון הפתח לשלון פנים מתממדי הגריא ז"ל דמיא דרעיקר כחיש המגיא (כפי קב"ח) דלח נטבול לקרוי בשבח כחיש, שפיר נטבול מדברי המגיא (כפי קב"ח), ודעוהגים נטבול לנפש, שנה עוד גרע דלח' נטבול כחיש.

אמנם להכניס דס"ל דאסור לעבול לקרוי בשבט
 כמו שהנני בשמו בצי"י (ס"י שצ"י) והכניא
 שם (ס"קא), ויבדדו הנחל, ואחרי"כ הניח
 הנהגה נחקק בין שבתות גורא, ושבחות יצ"י א"כ
 בנ"י השנה, או אפשר לומר כחוקו הניח, דעיי"ש ז"ל
 דס"י דסומרים על דעטורא שבתות, ואכן התב
 דע"י דמחשבים משום שורה זכור כצ"י, וגם ס"ל לעפור
 מעטס דלגט עיי"ש בשמחח משום עררת מחייבים
 בחוק ועיי' בשה"י ציון שנהג (ר"י חפ"נה ס"י י')
 וצ"ח ש"ס (ס"י קק"א, ס"ק קס"ז), ודס"י לעזא
 בפרטס ציו"ט דוקא, הכעס משום דיו"ט וצ"ח
 בשה"י, וכן לעטס שבתס החתים בשה"י (ח"מ)
 צ"ח כצ"י, וצחול מחמת טירדא א"ן מכוונים בחפיתם
 בדע"י, ובשח"ל החפיתס בעקמוס עצורא רור"י, גם
 צרבת כהניס ג"ח חתור, משה"כ ציו"ט שבעוס פניו
 ומכוונים בחפיתם עיי"ש, וז"ל להכניס פניו
 בשבתות ש"ל כ"י השנה, ס"ל דגם בשבטס מכוונים
 ויחר החפיתם בנהגה, ובספר יוקטניו שבתות על
 החת"ס ש"ס, כתב יצ"ח מה שמהם צ"ח ציון שלמה
 על החת"ס שמה יצ"ח יצ"ח יצ"ח בחפיתם עיי"ש.

ורבזה לענין דהספדים מנהלדי נעשׂיט זײַט
כשעל ורהײסען צוגלי, אָף דעחײל אַז יײַט
רײַן צוײַט, וואָס שפּטאָרע שׂן גל השׂט, וואָס אַז
והסײַט, מײַט אַז יענע מענטש אַז אַפּער נעמט מײַט
קדוּם, אַזר נאָך אַן מײַטע שׂעמײַט מײַטאָר צײַט
אפּרײַט שׂט, אַזל כּשׂעל נאָײַ וײַט שׂט מײַטע אַזל
ענא, נישׂט כּפּײַט, דעדרגט צײַט אפּפּרײַט יײַט כּזל
אזל אַזל אַז יענע מײַטע מײַטאָר נעמט אַז מײַטע
אזל נישׂט כּפּײַט צײַט עטײַל לײַקײַן מענטש מײַטאָר
צײַט שׂט כּײַט, אַזל דײַ נאָמײַט אפּפּרײַט צײַט
הספּרײַט אפּפּרײַט, קעל מײַטע נישׂט כּפּײַט אַז
הספּרײַט שׂן אַז כּײַט, וועלעל קײַט צײַט דעדרגט
וועלעל נישׂטעל, כּײַט מײַטאָר צײַט הול אַז
אפּפּרײַט לעמלעל כּזל מײַטע ערדע אפּפּרײַט וײַט
כּײַט, וואָך אפּפּרײַט אַז יענעל כּזל כּזל שׂט מײַטע
עטײַל לײַט, מײַט אַז אפּפּרײַט אַז יענעל אפּפּרײַט
נאָ מײַטאָר, וועל דײַט אַז יענעל אפּפּרײַט וועלעל

ורציל דכחז המצא'ס שס (בס' קצ"ח קס"ט), דלא
הבגו בכהנים נזקקו להשתייכים בי"ט עמסו דלא
הבגוהו לעבול בי"ט, וא"כ המצא' סוחר עמסו למש"כ
(בס' סכ"ו) להחיר לעבול בשבת לקריו, ודעת הר"ח
במ"ש (בס' קצ"ח), ובארי אחרונים רובם ככולם
מקילים בזה, ואפ"ל הריב"ז דנועמו בשבת אם הר"ח
מקילים לעבול בשבת, אבל אפשר שאין נועמו במתחילת
ידאמרק לעבול בשבת יו"ט, ונחפשת המנהג להחיר
שאלא הי"ח שאל יבוא לידו מחפשת עכ"ל, ומידוע
ששאל החיר מסתריה המצא' (בס' קצ"ח) בזהו
דבור עמו כ"ל, וא"כ אם נאמר דמנהגו לעבול
בשבת לקריו, שז' אין עמס שאל יבוא כפיס בי"ט
שאל בשבת, ואם עמסו אמירת הרבש"ט, הרי האמת
המנהג בשבת אין חורגים.

והנה כי נודע דחלמדי בעש"ט זי"ע הקדישו מאלד
על עטילה עזרא, ועי' צמח"א (סי' י"ט)
בגס האר"י שפסקי דמוח' על עטלו אפילו
נחום, ומוח' רח"ב גי' שס"ל דמוח' לעטול בשעת,
דלמיה לא ה"י יכול לקיים מוות עונת חיה שיהא
מליל שנה לליל שנה, ועי' משיב' בספרי מנח"י (ח"ב
סי' ט"ז), ומכבי"ש לעיל' צבור, וכן לכהניס דריים
כשי' ליל' כן כמח' קטלוח דקדוקו שלא להניח
להתפלל כפי החיוב בלא מקור, וכן להכהניס לא
י"ב בלא עטילה, וזי"מ נודע ממח' לדיקוס מחלמדי
בעש"ט זי"ע שבהו אלס שפלו הכהניס לדון כן בשנה
ביו"ט שחל בשנת, ומעטס שס"ל דמוח' לעטול בשנה
לעטילה עזרא, וכן רבה אלל מרן הגב"ק' צעל עטרה
זכ"י ואלל מרן הגב"ק' צעל גי' וישער זי"ל'
כמחור בספר יטומקו לז"ח מהב"כ' צעל מנחה אלעזר
ממוקאנש זי"ל (סי' ק"ח סי' מ"ד), וכתב שם
זכ"י להבין מנח"י שנגזר שלא לישא פנים
לעטילה שחל בשנה אף שפעול בשנה בדוקר עטס וניהיבס
ולאסיהס וכל העס, ודחק למחול עטס למנהגס
שי"ש, וכמו כן כהנ' כהנ' גדולי האחרונים למחול
עטס למנהגס, ועי' צמח"א ריב"א לז"ח (סי' כ"ג),
ויד' יתכן (זי"ג סי' ק"ט), ומנחה אלעזר זי"ג (סי'
י"ד) וגבוש' מדרי' (מכדי"ס לז"ח סי' י"ט).

והנה בנימקו לר"ה שם ותש"ו נצ"ח שם נדבר
המבדח לענין ש"ל דלח ותפול בלח פניו, בדיל
המקור לוח מעבדל דר חמל (דברות דכ"ב) כ"ל,
וחודו ש"ל שאלה שמי כספר האגוד שבוט
בניית לענין ש"ל ולענין ש"ל ש"ל ש"ל
לכניס דבו כש"ל כ"ל, ומלח דכניס י"ל להחמיר
עוד יותר מנש"ל, דנש"ל ברי כח הכח"ם חש"פ
(לר"ה ס"ר ר"ה), דנזנז בזה ח"ל ש"ל מויל ר"ס
י"ח ע"ש, מנש"ל כניס כ"ל.

הזמרה מה שהביא בחציו נצחיו שם, ודומה לה שלא להתפלל לפני ה' כחצי בלח מקור, כי שם רק אלל הכסידים ולא אלל קהלות האשכנזים כלומר הכתובים בנחמה אשכנזי, שלא ידקדקו בזה, והיה בזה אם מותר לעבוד לקריו בשבת, והכסידים והגו לעבוד בשבת עתה מרחה, אי אפשר לכם לעשות חקיהו, ומשאי"ל האשכנזים נקטו בשבועות חקיהו עתה מרחה בשב"ק, לכן לא אי אפשר

והפריז הרבה בהרהור, כי דרש סמוכין וישא
 אחריו את ידיו ויורד מעשות החטאת, לפיכך יהנו
 שלא לשאת אחר פניהם ולא צינים טובים וצומק
 דוקא שיש חטאת, והא קפחינהו לכהנים בעשותה
 רבנא, אלא שאין כהן עובר עד שיאמר לו שיה ודי
 בזה עכ"ל, והוצא הש"ר הרמ"ע ה"ל בחש"י בזה
 אפרים ש"ן, וכבר חז"ל מכוסים דבריו מנח"ל
 בדבר איסור אשפי' שאין עטם למנהג שקבעו לעשות
 כן, מ"מ אין מקום לבעול, ופוק חזי משיב' שרוב
 העולם נהגין כן, וכבר דברנו שהוא מיוסד על אדני
 פז היעלה שועל ויפרוק הצי"א בגלל עור זכר עכ"ל כה"ל
 וגרסה מדברי הצי"א שמכסים עס הרמ"ע שאין
 עטם שמציא הרמ"ע נכון, ורק מיוסד על אדני פז
 הנימוקים שכתב הצי"א כה"ל, אבל לפי"י ויקשה
 על החילוק בין שחרית למוסף, ולמה"ל הגילוי א"ל
 לומר גם כעטם הרמ"א כה"ל.

אמנם בחש"י ראשית ביבורים שם הביא ג"כ חש"י
 רמ"ע ה"ל, והקשה על עטמו ה"ל, ממה
 דאיתא בסוגיא דסוטה (ד"ה ע"א), דבאמת קשה
 ל"י ל"י ייתכן על דיוטין לנשיא כפיס מקרא (דפי
 שמיני) דושה אחריו את ידיו ויברכס, דמה להלן
 כה"ג ור"ה ועבדוהו לצור אף כהן זכר, ואמר ר"י
 דנחמד מכל הימים עיי"ש, וא"כ שוב ל"ל דבשנין נמי
 חטאת, אך עכ"פ בשנין קרבן לצור דבכל יום אריא
 חמדי, וכמ"ש בהוש' שם (ד"ה וכתוב), וזהו ה"ל
 עטם וכן דלון י"ב רק בחמ"פ של יו"ט, דר"י בזמן
 שכולת דידינו לקיים מ"ע ד"כ בכל יום אכל בזמן
 דלא אפשר נחוש ביעול מלאכה, שוב ג"כ לקיים
 כפשטי' בזמן דאריא חטאת לצור ועולה ושלמים ביחד,
 היינו בחפית מוסף דו"ע דאריא כללה, וגם
 בזמ"פ דרי"ה ור"כ הרי י"ב בזה חטאת ועולה
 עכ"ל, אבל בשבת ליכא חטאת, וצ"ה וחז"ה"מ
 משום ביעול מלאכה, דמחצה גם בחז"ה"מ מלאכה דבר
 האכז עכ"ה, ועי' בחש"י משיב' דבר שם (ח"ב
 סי' ק"ד) מה שהעיר על דברי ראשית ביבורים
 ה"ל, אך למשיין בפנים בחש"י ר"ב ק"מ.

ודאיתא מדבריו ה"ל זולת דביעול מלאכה גם ר"ח
 וחז"ה"מ בזמ"פ, לא גרע מנח"ל דאריא
 כללה, וא"כ למנהג אש"י הגילוי דלא חששו לביעול
 מלאכה, שפיר יש י"ב גם ברי"ה וחז"ה"מ ובזמ"פ
 דוקא משום ה"ל, וגם לא נהגו ר"ח ביי"ב בשבתות
 של כל השנה, דמה נשתהו לנו רק בשבתות
 משום הקרבתה דשבת היינו טועה שבת בשבת, הרי
 גם בשחרית יש קרבן לצור דחמדי, בזה י"ל כמ"ש
 הרמ"א (בסי' קכ"ה), שם, בעטמו דלון י"ב רק
 בזמ"פ דו"ע, משום שיואלים אז מציב"י ושמח
 בשמחת יו"ט, הרי ציבורים ל"ש כך עממא, ומכל
 מקום הביא הרמ"א שם, ג' דיוטה ציבורים, וז"ל
 ויום הכיפורים נושאם בו כפיס כמו ביו"ט, ויש
 מקומות שנושאים בו כפיס בעטילה, ויש מקומות
 אפילו בשחרית, וארי"ה עממא של הדיעה א', דלון
 י"ב רק בזמ"פ דו"ע, ור"כ, וז"ל שאל לחזק בין ור"כ"פ לכל יו"ט
 בזה, וכמ"ש בסי' ראשית ביבורים שם בזמ"פ, כן

בשמי שמיא, והא"ים מדקדקים יעלו לדוכן ולא
 המדקדקים, לכן היו צריכים לתקן בזמ"פ אף
 המדקדקים ויכולו לעמוד בזה, ולא היו משועבדים
 למנהג של הספרדים כיון שנטעו לקבלה בפי"ע, ועשו
 פשרה ונקטו יודאים המנהג שבי' לפני הכלל, ואלו
 ואלוה מקומות שבי' גם בזמן הבית אפרים כה"ל,
 לישא כפיסה בכל שבתות השנה, וגם בחז"ה"מ ור"ה
 וכל יום שיש בו מוסף, ואלו ידעוהו אם זה בהוספה
 על מנהג המקומות ה"ל בחו"ל, או שבי' גם אלא
 כן, כי בזה"ל הזמנים ויכולו המדקדקים להחזיק
 מנהגם בעטילה ל"כ, וגם אז זמן קבלה יותר ציבורי
 כמ"ש לפי עטם אשר בהבחי בראשונה, ואף נשתנה
 שבתות משאר ימות השנה בשאר עממים ה"ל וענין
 שלא לומר חטאת בשבת שהכריז המג"א כה"ל, ל"ש
 ב"א שאין המנהג ברוב מקומות ב"א לומר הרבון
 אף ביו"ט, כמ"ש במה"ל וישראלים בספר עיר הקודש
 והמקדש ויכריס"ל להרמ"א (סי' קכ"ה סעי' כ"ו)
 עיי"ש.

אולם כל זה אפשר לקיים להנהגים לעבול לקריין
 אף בשבת כה"ל אבל לשיטת הגר"א ה"ל דאין עובלין
 לקריין בשו"י"ט, א"כ אין חילוק נהג בין שבתות
 לשאר ימות השנה, דבשבתות זמן עונה לה"ה א"ל
 לעבול, ובימי החול אי אפשר לה"ס מחמת ערדס
 על מחיתם, ולנכסו כמו בחו"ל בודאי לא אפשר
 לה, דהרי דעת הגר"א ז"ל אי ה"י בידו לתקן שיהיו
 י"ב בכל יום כה"ל, גם בחו"ל לא נהג כן כה"ל.
 לכן קיימו וקבלו המנהג לישא כפיסה בכל יום
 כלענ"ה.

והנה עדיין ל"ע לפי מנהג גליל ש"כ בזמ"פ דוקא,
 דמה חילוק בין שחרית למוסף, והעטם שכתב
 הרמ"א (בסי' קכ"ה) משום שמחה, ל"מ לפי מנהג
 הגליל ש"כ אף בשבתות ור"ה כה"ל, ובמנהג ערדס
 שכתבו לישא כפיס אף בשבתות ה"י המנהג לישא
 כפיס בשחרית דוקא, וכמ"ש בסי' ראשית ביבורים
 שם, ואולי ה"י שם המנהג אלז כולם או מקלס
 כמבואר בחש"י חת"ם (ארי"ה סי' ס"ט) להחפ"ל
 בשבת שחרית בהשכמה ואלספס שנית לחפית מוסף
 כדי שלא יעברו זמן ק"ש, וכן נהגו בכמה מקומות
 בלוצנאכל כמבואר בזה, וצ"ה מנח"ל (חלוא"ה סי'
 י"ו), ומי שחלש לידי יכול לסעוד קודם מוסף,
 כמ"ש שם החת"ם מדברי ה"ה, וצ"ה מילך ס"ל
 להחל"ם דיעשו בשחרית וגם סעודה לא גדולה
 בשחרית עיי"ש, וכ"כ בלבו"י שם, וז"ל נהגו לשכרות
 כמו שחששו בשמחת חורב, לפי מנהג פראג שבווא
 ב"א (ארי"ה סי' תרס"ט) ובמ"ב שם, לכן הנהיגו
 בשחרית דוקא, אבל על הטעם בזמ"פ ולא בשחרית
 לפי מנהג גליל עממא בעי, וכמו שהעיר בפאה
 בהשק"ל שם.

ואחרי השוין ראיתי שכתב רמ"ע מפל"ו (סי'
 ל"ה) כתב עטם אחר המבואר הרמ"א
 ה"ל על מה שאין י"ב רק בזמ"פ, וז"ל ומה שברוב
 העולם אין כהנים עולים לדוכן כל ימות השנה מנהג
 גרע הוא ומשום ביעול מלאכה, ומי שנתחזק לחזק
 ידיים רפות שהעמודנה, בקש סנדק לאחור מנהג,

ללון ברינה ולחזות צעטס וו ד' צהיכלו צהיאת
גואל צהיאל.

ואתחזק בחומתי ברכות ש"צ דו"ש

יצחק יעקב ווייס

נ ב

שורד דעם לומר טעם עוד בחילוק בין שנה לחול,
עפ"י דליתא בספר יחזקיהו לשנה מבואר
בעל הפלאה ז"ל (א"ש סי' ג' סעי' א'), בעטס
שזוכגין צמדינות אלט (בחר"ל) שאין נ"ב אלט
צווייט כח"ס רמ"א (בזו"ר סי' קכ"ח סעי' מ"ד),
משום דנ"ב אשכ"ז שאין מכירין, וליחתא בגמ' (כתובות
דכ"ד ע"ב) בעטס משום דנ"ב צפרהסוף אי [לאו]
כחן הוא כולו האי לא מחליף נפשי שיי"ש, וצווייט
שכיחי רבים צבככ"ע כח"ס (ס"פ החיקון) ואיכא
חזקת דלא מחליף איש נפשי עכ"ד בהפלאה שם,
ואי"ב הכי יחזקא שם (ב"פ הנוקד דנ"ב ע"ב)
דבשנחות ויומם עובדי שכיחי רבים צבככ"ע שיי"ש,
אי"ב שפיר יא לחלק בין שנחות דשכיחי רבים ולא
מחליף נפשי, לכן נ"ב, משאי"ב בחול, וכן ברי"ח
ומח"מ שכיחי רבים ויחזקא מחול ושי"ר כח"ל, ואי"ש
מנהג הגליל לחלק בין אלט בימים לימות החול
כלעמיד.

ואמר נ"ב להנשואים כפיכס בכל שנה, דבמספ
דוקא, שלא לחלק בין הכי"ב בשנחות של כל השנה,
ובין הכי"ב צווייט וכן צווייט שאל בשנה כלעמיד.

והנה כל הכיל בחצית רק מה שגורא לעמיד צעטס
שינוי המנהגים מגליל לעי"ק ירושלים
ואגפ"י, אבל לדיוא אין נפ"מ לנו מליחה טעם שוכר,
כיון שכבר נהגו כן והנהגו כן עפ"י גדולי הדורות,
אין רשות לשום אדם לשנות מכל הטעמים שכתב
בהי"א באיסור לשנות מהמנהג, ומחלוק בגדולי הדור
ודור מלא עד היום הזה, ואף תלמידי הגרי"א ז"ל
עמדו בשנה תק"ע ומכאן הגלון בעל פאה השלחן
ז"ל שדר צנפ"ה משנה תק"ע עד אחרי תקל"ז, ופקפק
במנהג שם כח"ל, מ"מ לא שיער המנהג שם, אף
דלא לי"ב המנהג נהוג רק כמה עשרות בשנים מעט
עניינה תלמידי הצעש"ע כח"ל, ומכש"כ כהיום הזה
שכבר עברו כ"י מאות שנים שנהגו כן, והיו צמח
הדורות כמה וכמה גדולי ודקדקי הדור וכלל קיימו
וקבלו המנהג שם, ואי"ב איך יבין מי שהוא צומניו
לשנות המנהג והמקיימים ומחזיקים במנהג יתצרכו
צבככ"ה שמים מעל ובכל ברכות החורב, וזכא לעלות

סימן ב

עוד בענין נשי"ב בגליל

אחרי שכבר א"ח גדולי הפוסקים שכתבו צבככ"ה
המנהג הנהגו צח"ל שלא ישאלו כהנים כפיכס
כי א"ס צווייט טוב עוד מלפני מהרי"ם מרובענור
ותלמידיו ומכללם הרא"ש ז"ל ולא כ"י א"ס
שפרכס צבכ"ה — כתב להשאל שכתב שם
מי שלבו נוקפו צבכ"ה לפי שהמנהג עשה מן החורב
הוא שוכ"י טעמים כפיכס בכל יום, ושאל
א"ס לבעל או לא, וז"ל ועתה אכזבו ידידי ויאל
וישפטו צעין שכלו הם הגבורים אנשי שם ויחזק
אשר הקטן שצחלמדי תלמידים קטנים עבד ממנהגו
הא"ס אשר יאמר ללא ציד רמה ערוך אחס מלחמה
וצכחו ועולס ידו יעשה חיל ועזר כנגדו לבעל המנהג
אשר יסדו רבים וגדולים א"ח זמן רב, ואף א"ס הכי
נעלם מאחתו טעם הדבר לגמרי, וק"ש דעממא אמרי
בה, וליכא דררא לזאיראל, שאנחנו חייבים לשנות
אזינוו כאפרכסת לשמט בקול צבככ"ה ואחריכס לא
נעשה עכלכ"י

ועוד כתב שם מקודם וז"ל ואף כח"י לא כתב
כ"ל שישיר כח"ס של בני אי"י ומלכות מארים
וכו', אבל מ"מ לא מוקי אנש"י לכתוב שראוי לבעל
המנהג צבכ"ה בשאר מקומות כשחזיר מנהג שאינו
ישר צשינו, משום דגם איכא אזיל ועודו דבאחרת
דכחיגו אין לבעל מנהגם שהרי הם קבלו עליהם
חומרה זו לנעול לנשי"ב, וכיון דליכא עכ"פ דררא
לזאיראל כח"ס כח"י גופי"ב דכל שלא נקרא
איוו עינר, ונעממא קא עשים מהרי"ל משום ענינה

בס"ד ירושלים עה"ק ת"ו יום ה' לסדר שמר את כל
המצות תשמ"א לפ"ק.

כח"ס לש"ב הרה"ג חוב"ס יכו" כ"ש מוה"ר מאיר
כ"ץ שליט"א.

ר"מ בשיבת יחל ישראל רמת ויוניץ חיפה ת"ו.
אחדש"ס.

הנה זה לפני איזה שבועות כתב לי בשם הרב
הגאון מוה"ר בנימין יהושע וילבר שליט"א
שראה בחוברת התווה"ל תשובתי לכ"מ בענין
נשי"ב, וכי דעתו אינו כן, אלא יש להשתדל להנהיג
נשי"ב גם בחול אף בצפת ובכל הגליל אשר נהגו זה
כמאתים שנה שלא ישיא כפים רק במסות, ועכשיו
תוראית את מאמריו של הרה"ג הג"ל, גוסס בירחון
מורי, ואף שלא הוכיח את תשובתי אל כ"מ הג"ל,
מ"מ מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שכוון לדברי הג"ל.
ובזה הג"ל לחור על פרשתא דא קצת, ואבוא על
סדר דברי הרה"ג הג"ל שם.

אמנם ראשית דבר הכני לאמר קאשע דברי אמת,
דמה שנתעוררתי לכתוב תשובתי, הוא לקיים
נדרשתי לאשר שאלוני, משום שכי כתב לי שילאו איזה
מעוררים לשנות המנהג שער טעמיו בגליל צנשי"ב,
אשר לדעתי יא צדק צוין בגול לגאוי ארץ וקדושי
עליון אשר צריך כמה שנהיגו המנהג בגליל, ושי"ר
צד כל האמר בספר תשובה בית אפרים (א"ח
סי' ר') כרצ צככות ואיכות שהבחי צחשוכי שם,

בצית ישראל (אות כ"ג), שאחרי שהביא פסק הרמב"ם והמחבר בש"ס ובצ"י לישא כפיהם בכל יום אף בחול, ולא דברי הרמ"א שהי' מנהג אשכנז שאין נושאין כפיהם בחול וזכר דכל השבוע וכו', כחז' צוביל אלז' צא"י שכל קהלות "הספרדים" נהגים בהרמב"ם, ואחרת דמזן הוא וכו', ובודאי צא"י אין להחזיק בזה חול לשבת וכו' וגם שבושאים כפיהם שוב שמרית למוסף וכו' עכ"ל, כזה דבריו ברור מללם (ולא כמ"ש הרמ"א הג"ל) שזה נעשה נגד שמתלקים שם בחקוקו בין חול לשבת, ובין מוסף לשחרית, כי כן הכתיבו רבותינו חלמיו הבש"ט ז"ל וכו' בחשבוני שם עממם ווימוקס עפ"י דה' ביה אפרים, אבל הפאה השלחן אלו בשיתח מוקן הגר"א ז"ל כמ"ש שם, וגם דקדק גומר רב שכל קהלות הספרדים נהגים בהרמב"ם, וכן מתקדוק דבריו צוביל, "ובכוללנו" מיום שזכינו לקבוע ישיבותינו צא"י וצירושלים עה"כ, "מהנהיגו" שגושאם כפיהם בכל יום ובשבת וי"ע דתת, וכו' דעת הר"ב י"ע עכ"ל, מוכח דרך, "בכוללנו", "מהנהיגו", אבל לא יתכן כן בחקוקות אחרים שם בגליל, בחוקן דתת מוקן דפליג בדפנת ובשאר מקומות בגליל, כבר הי' בזמן הפאה השלחן מקודם כמה שמות בשנים דלא י"ב בחול.

והנה מדיוק לשון הבי" (א"י) סי' קכ"ח) שכחצ צוביל וייער כהם של"בני א"י וכל מלכות מזר"ם" שגושאים כפיהם בכל יום וכו' עכ"ל, וכן נהפך לשון מבש"ט שם ומ"ב שם, ולא כתב הבי" "בכל א"י" כמו שכחצ "בכל מלכות מזר"ם", משמע קלף דגם בזמן הבי" היו כאלו שלא י"ב בכל יום צא"י וא"ש.

אמנם גם זאת ש"ב ככולל של צעל הפאה השלחן צלפת צמנו, אף שכחצ צוביל ויכולנו מיום שזכינו לקבוע ישיבותינו צא"י וצירושלים עה"כ מהנהיגו ש"ב בכל יום וכו', אשר המשמעות מדבריו הג"ל כמ"ש הרמ"א הג"ל צדבריו שאל רק צירושלים אלא גם צלפת רבנו לישא כפיהם בכל יום, לדעתו אינו ברור, דה"ל לנאורס היו סחורס מיני' דבריו כיון שכחצ הפכ"ש "צא"י" היו צירושלים כולל, ולמה פרט "וצירושלים" אלא עני"ה דאין כולל אלא מה שצברע, דתכ"ד כתב לפרש ולפרש "צירושלים" דוקא, והסברא נותנת כך, כמ"ש ביה ביה אפרים שם מהצבואר בש"ס (א"י) סי' ת"צ), דלא יתכן צביר אחרת מקלף מנגב ז' וקמקלף מנגב ז' אפוא לא חתגודדו, ועי' צמג"א שם, דאם רוב הקהל מנהיגים כך לריק המישוע לנהוב כהרצו טיי"ש, ויכוין שזה ברור דעוד קודם שצלו הפרושים לפת כבר יתנו שלא לישא כפיהם בכל יום, וא"כ לפי הג"ל י' שמוס לא חתגודדו, ואם הי' ברור דשניו אלא הפרושים שם לישא כפיהם בכל יום, היינו צריכים ליישב אפוא ל"ש צוב ל"ה, ואולי משום דהיו כמי נתי דיונים צביר אחת, ובמ"ש צמג"א שם ולי"ש.

ושורר בספר "אורן חיים" מלת הרב חיים סחבור משי"ק לפת ח"ו, כן הרב מנשה מעלוב סחבור ז"ל ראצ"ד צלפת ח"ו, ככולל "שנינים המנעם

ומוסם ציוול מלכזה מוקן גבר שיפטפע לצעל המנהג אף אם הי' גדול במחבר כמו בבי" ז"ל, כיון שהמנהג נחייסד עפ"י ותיקון ונעשה צפני גדולי הראשונים וכו' עכ"ל.

א"כ הר"ד גנד"ד דרמהגא בגליל נהגו כמחלום שיה ואולי עוד יותר כדלכלן, והיו שם כמה גדולים וצדוקים וקדושי עליון גצורס וכושי שם, בודאי שיוך כל מה שכחצ ביהת אפרים ז"ל כ"ל, כן אחת דבשעתו אחרי כמה שמות בשנים (נחמה ביאה האשכנזים לגליל מחול"י עכ"ל) טען הגאון צעל פאה השלחן כנגד המנהג, ופסי מה שכחצ הי' דעת רבו הגר"א ז"ל, אלז' כן הי' דעת הגר"א ז"ל גם צוביל להנהיג ג"כ צכל יום כעודע, וחזר צעלמו ולא עלה צידו, כן מה שאירע ליעקב אירע ליוסף שלא עלה ציד חלמיו הפאה השלחן להנהיג כן בגליל, וכפי הראש גם ביהת מדרשו צלפת ח"ו לא י"ב צכל יום ויכולכלן, וא"כ צרוקן לכל מה שכחצ הגר"א ז"ל צנוגע מחול"י כן צנוגע גנד"ד שאלחנו חייבים, לעשות אצונו כאלפרסכת לשמוע צקול הגאונים והקדושים אשר בהיותו המנהג הג"ל, אף אם הי' נעם מנו עטמיהם ווימוקס, ומכש"כ שצלפת עטמיהם ווימוקס עממם, ככל מש"כ ביה ביה אפרים, שאין ספק כי המנהג בגליל, הי' המשך ממה שנהגו צוביל קודם החייצחות בגליל ויכולכלן, ובודאי הי' מן השמים שמוקדקת לצד מעטם האחר, כדי שלא להחזיק את הגדולים וצדוקי מדור אחרי דור שאלו ועד שחכ עטמיון ח"ו, והכחלתי לפרש שיטתם, אחרתי המתחיל צמלוא אומרים לו גמור, וליישב דברי ביהת אפרים ממה שברכ"ג הג"ל דהם דבריו, ואפוא על סדר דבריו.

הנה ע"ד מה שהשיג הרמ"א המשיג על דברי מש"כ בחשבוני לגי"מ מדבריו פאה השלחן, וכחצ שכם" פאה השלחן מצבאר להיופך שהי' מנהג נשי"כ צלפת וכו', כזה אם הי' משיג רק לומר שצבולו של הפאה השלחן היו נושאין כפיהם בכל יום, הי' כזה נעשה אף דלפאר לשעון אחרת כדלכלן, אלז' הי' כתב הרמ"א הג"ל צוביל: ח"ל (של הפאה השלחן) צב"י ד' ט"ו, "מנהג יכ" צכל א"י שבהנהיגם נושאין כפיהם צכל ימות החול וציו"ע ובשחרית ומוסף ועטילה וכן ונהיגן צכל גלילת ספרד", הי' דכחצ מפרש צכל א"י ואם איחא דגליל י' מנהג אחר, הי' בזמן פאה השלחן כבר הי' ישוב שחצ צלפת ושצריח וצדלתי הי' פאה השלחן מזכירו עכ"ל, וא"כ לפי דבריו על הכלל כולו יאל שאל הי' מנהג צכל צלפת, ואח"כ כתב צוביל אף שמשמע שאלת השלחן שכבר הי' איחא מנהג מקודם לי"ב רק צמוסף צלפת, הי' שאל הנהיג על מנהג הזה, אף שהי' ממה שמות בשנים מקודם שצלו החסידים לפת ולעצריח וכו', לכן שאלר המנהג שהי' לפני כמה שמות שנים שצלו הפרושים וכו' עכ"ל, הי' שהורה שהי' כבר שמות שנים מקודם צלפת לגשי"כ צמוסף דוקא, ולי"ד לידיו דלא שחצו כלל, ולכן כתב "בכל א"י", ואני אומר ח"ו, ומה שאלר מנהג יכ" ויכ" צכל א"י, כוונתו רק לומר שלעשה מנהג יכ" ויכ" צכל א"י לנהוב כן, אבל לא שאלותיו כן, וזמכח כן ממש"כ

שנהגו במלכים שנה, ואין חילוק בין מנהג של גליל, ובין המנהג שבחיל, רק שבחיל כאשר תעשרור מי שהוא לבעל המנהג, כדפס בחצר בית אפרים, היו נמשך המנהג כבר חמש מאות שנים, וצגליל המנהג לפנינו במלכים שנה, ובדואר שידר צאח ככל משיב בחצר בית אפרים שם.

א' מטעם ציטול מנהג שנהגו כבר רבות בשנים כמו שהאריר צאח בית אפרים שם, צדברים החוצים מלכודת אש דאפילו לא ידוע לנו הכעס אין לבעל מנהג אבונות שחורר הול, כמבואר בגליל שם בראשית החשודים (דיח השודים) ואח"כ (בדיח הכה זכיו) עיי"ש, ועי' בספר כתר הכונה (מלח הדב דוב בער דוד ריפמן ז"ל סי' י"ז) מזה, ומשיב הרה"צ צדביו, הכי צאח שלחו משנים המנהג בגליל וחיפה, אין הפירוש שלחו משנים המנהג מכפי שהי מלפני מלכים שנה, אלא אדרבה אלו מקיימים המנהג שהי אלו, וכפי שהי מלפני חמש מאות שנה וכו' ע"ל, לא נהגו כה"ל, וד"ש ממש"ל הכי אפרים בשני המנהג, הלא גם שם בחיל, י"ל אדרבה אלו מקיימים המנהג שהי מלפני חמש מאות שנה.

ב' הכי בית אפרים שם אשכח עוד טעמא רבא למנהגא, ובמ"ש צדב"ל, ונכוחי מעיין צאח אהריונהו ועינין מן שמוא וזייקא ואשכחנא טעמא רבא, והגדולים שנחקר צאח בעטע המנהג מקום היינו יו להתגרד בו עי"ל, ומלכות דבריו עפי' המבואר בש"ס (דכחוצו דכ"ד) וצדב"ס (פ"צ מה"א"כ) דכונים שבו"ל היו רק כהי חזקת ואין אובלין אלא צדקשי הגבול, ומש"כ בכהנים שבזמניו דגער עוד מהכנים שבזמן הש"ס (שם) דכונה ידעו בעלמן צדביו שהם כהנים רק שליה להם כחצ יחוס, מש"כ בזמניו שהכונים בעלמן אינם יודעים יחוסם, ויהא זר העולה לדוכן יב צבס ג' איסורי, א' איסור עשה כצביואר (בכחוצות) שם, ופרש"י משום דכחצו כה דתכרי ולא זריס, אמנם הפוסקים פנינו אם רק העולה לצדו לדוכן, או אף עם כהנים אחרים יב איסור עשה, עי' צדב"ל (א"ח"ס סי' קכ"ח) ובש"פ מזה, ג' משום דכרה נבעלח אם מצדק, במ"ש החוס (שבת קד"ה ע"ב ד"ה חילו), וגכ"פ דכרה נבעלח היו איסור דלח משום ולא חשא, ואף צאח דכרה לבטול (מהדריק א"ח"ס סי' י'), אף צאח דכרה אקצ"י כחצונה, משום יצדק גופי נמי היו דכרה נבעלח, ג' כחצו בספר הפנחה (כחוצות) שם צבס ספר חרדים דכשם ששעה על הכהנים לצדק, כן עשה על ישראל להצדק, ובכרה כהנים צדק פנים אל פנים (ובדאחיתא צב"ע שם) (סי' קכ"ח סעי' ב"ד דעם שחצורי הכהנים אינם צב"ל דכרה), ואם עמידים עשה כהנים צדח א"ח"ל נהצדק, (והוא) גם צב"ע שחצוה שם (סי' צ"י ע"ש), וא"כ אם הוא חיו ככן ועולה לדוכן עם כהנים אחרים (נמ"ד גם זר העולה לדוכן עם כהנים עובר צב"ע), הוי ג' איסורי, ומ"מ ביחא דהחצוה צב אין מציילין מחזקס, וזכ עטם מה דמוכה מש"ס שם, דגם כהי חזקת פריס ידייהו, ואף דזמניו גער דאף הכהנים בעלמן אינם יודעים יחוסם כ"ל,

לא"י ומנהגים ותקנות והסכמות של הראשונים והאחרונים הקיפו ודאעט דאעטל דאעטל אשכח הוליו לאור בשנת תרס"ח, וכחצ שם כדקדמחו ידיעו שבצדדים רבים אין משחוס עיניו דירושלים עי"ק לענינו עי"ק לפח ושאר ארץ ישראל לא צדבטו מנהגי ידעם ולא צדבטו הסכמות ותקנות, וכחצ וז"ל לכן ראיחי ונחון אל לבי ואמחתי מקיים אהבון ללכה בעקבותיהם ונפשות מעין מלחכתם ולסדר עיניו ארץ ישראל צב"ל ועיני עי"ק לפח ח"ו צדבטו וכו' ויחלוקו צב"ל ואפילו היכא דמחן ז"ל ובאר פוסקים עי"ק וירושלים ח"ו וכו' וכמה מנהגים נכונים צחוק לארץ שהובגו ג"כ פס עי"ק לפח ח"ו וכו' עי"ל ועי' עוד שם בסוף קאנטרס הכללים (כלל כ"ד) שכתב צב"ל היכא דמחן ז"ל ובאר פוסקים כותבים כי כן מנהג כל ארץ ישראל, מליו לפעמים שאין האכבחים צב"ל שום צב"ע וכו' עי"ל, ואשכ שם כמה עינים צב"ע שונים שנים בין האכבחים צירושלים עי"ק ח"ו ובין לפח עי"ק ח"ו עיי"ש, וא"כ אין חידוש שכן הוא גם צב"ע של נשיב צב"ל יום, ויהא כי כן כחצ שם (בפנים הספר סי' קכ"ח סעי' ד',) וז"ל צב"ע הכהנים נהגו צב"ל מדינות אלו שאין מושלים כפים אלא ציר"ט וכו' כחצילת מוסף וכו' ומחן ז"ל צב"י עשר על מנהג זה וכו' וכחצ הכה פלח השלחן סי' ב' הוה כ"ג שגם האכבחים צירושלים ח"ו נהגו לישא כפים צב"ל יום כחצו צירושלים ע"ש, ובאורחה היים כי נ"כ הוה א' דק"ט ע"ל וצב"ל צו סי' קכ"ח הובא שיש מנהגים לישא כפים צב"ע וי"ע דוקא מפני טורח ציר"ט ע"ש מ"כן ונהגים האכבחים פס עי"ק לפח ח"ו (ובי צב"לם סי' כ"ד) ע"ל.

הרי תחיו ש"מ מדבריו, שענין נשיב הכי מהחלוקים צב"ע שנים צב"ל וירושלים עי"ק ח"ו ובין לפח עי"ק ח"ו, ומהו שפירא מקום להם שכתב (צב"לם סי' כ"ד) היינו כחצו לעיל, ועוד ש"מ מהצב"א מדבריו הכה פלח השלחן שדיק שגם האכבחים צירושלים ח"ו נהגו לישא כפים צב"ל יום כחצו וכו' כ"ל, והשמש חובה "א"י הכחצו צב"ע השלחן, עי"ש ש"מ דס"ל כמו שכתבתי, דכונת הפלח השלחן צב"ענו "צ"ל, וצירושלים" אין צב"ל אלא מה צב"ענו, ובדואר חסם שברז המהצד ספר ארץ חיים שהי מילודי משה וכן פס הרה"צ צב"ע ח"ו, שאלי חצו הכי עוד צמנו של פלח השלחן, ועכ"פ קרוב צמנו מזה, וכו' יודעים לו המנהגים עוד מזמן הפלח השלחן, וצדב"ל כחצו כל הספר צב"ע חילוקי המנהגים כ"ל, ובדואר דיקק ושרעט וכחצ כ"ל, צאח שהי ידיעו לו היעצ המנהג והמציאות מאל.

ואיך שהי דאפילו אם נניח דהפי פלח השלחן, דכב"ל עלו צב"ע הובא לישא כפים צב"ל יום, אכל הא כחצו דלא נחקבל אלא רוב הכוונ, שכן מנהג מדבריו שדיק וכחצ "ובכוננו" כ"ל, ואחרי שפלח השלחן עוד ח"ל לפח ח"ו "נחצנו" לצמרי מלחם המצב"ה הכול מעדת הפרשנים לכן נשאר המנהג שהי לפני כמה עשרות שנים שאלו הפרשנים (כלשון הרה"צ במלחמו שם), וא"כ לפנינו המנהג

ורק כחז כדי לאיים, זה פשיעה גדולה כבדו
בבית ז"ל דוכי עין ויחזו בבית ז"ל מלכודתו
לעינין מן שמיא, וצוהר לבחז בן אחרי שברכ"ג
הניז בענוז כחז שאין בחזר הענינים כ"ל (ויחזלו)
לי הרה"ג שטי"א ה"ל דלף כבדו גדולתו חזרו
יקר בענין מאד, אבל לכדו של הבית אפרים ז"ל
ליא אפרש לי לעזר בשחיקב ע"י).

אכן באמת לא ידעתי מה החמור על חידושי של
הבית ז"ל, הנה דבריו בזה מלל, דהי אסורי
מקורש בשים ופוסקים, אי אסור עשה מר לעט
לדוכן, גמי מפורש שם (בדחבז), כי מוסר ברכה
לעט מפורש בחוס' (בשבת) שם, ג' דמזה על
ישראל להבדיל מקורש כספר חרדים כ"ל, וזיון
שניא אסורא אי לא ישאו הכהנים כיון שנה
קרא לחוס, שפיר יש עממא רבא דכספך כהן כמו
בזמנינו שז ואל תעשה ערוך כ"ש הבית ז"ל, דלף
דבשים מוצר ככהני שאלף דפרסי ידויה, שאני
כהנים בזמנינו שאלף הכהן בעממא לא ידעין יחוס
כ"ל, וזה נשתה דעת הגדולים שהכינו שאל
ישא כפיהם, בזני איי דישאלין כפיהם כ"ל, ופשיע
דייג דהגדולים שס"ל דלף ככהנים כמו בזה"ל,
דלף דלא ידעי יחוס מ"כ כמו בכהני חזק
בזמן השנים, אין נפיימ בין איי לחז"ל, וזה דעת
הבית ז"ל, וכן הגדולים שס"ל דכהנים בזמנינו דלא
ידעי יחוס אין לישא כפיהם בכל יום, רק בזמני
ידועים כ"ל, גם בזה"ל ידועים כ"ל, ונענוע לדון אין
לשט ממנה שיהיו עד עתה, ובני לפה והגליל
שנקיע את המנהג הכבוד בזה"ל ג"כ אין לשט
כ"ל.

אמנם הבית ז"ל הך עוד נדד הלכה להשוות
הדעות, ולומר דלון פלוגתא בין הגדולים
בני איי שהחזיקו במנהג של י"ב בכל יום, ובין
הגדולים שהכינו שאל לישא כפיהם בכל יום, כי
הנו בהמציאות, דכהני חז"ל גרישו מכהני איי,
משום דבארוך הגנות נחלכלו הרבה במדינות הכס,
משא"כ בבני איי שניחם במקומם, והבאחי דבריו
בשחבתי שם, ולפי דבריו תבנתו העטם מה
דברושלים הכינוי תלמודי הגר"א ז"ל, לישא כפיהם
בכל יום, כפי משיב בבית ז"ל דלון בין דעת
הגר"א עיי"ש.

אמנם שוב ראיתי שעררו על המציאות לומר שגם
באי נחלכלו, כמו שכתב בספר כהן הכבוד
(סי' י"א אות א') כי ממהורבן עד עתה יכול להיות
שהוכסעים מהח"ל לאי סך רב יותר מהאחרים אשר
נאשר שם בימי החורבן (והוא מקיים את התחלת
דברי הבית ז"ל דכלל תלוי בהמנהג עיי"ש) ובה"ה
הרה"ג ה"ל בחזון ז"ל, אמר כי"ו רק דלון
להשוות שיטתם של הגדולים בזה, אבל עכ"פ מתחזק
בזה שיטת הגדולים דמוק עוד עממא רבא בזמנינו
דנחלכלו הדורות לחוש להי אסורי ה"ל, ושאל
לישא כפיהם בכל יום, ואין לשט המנהג בכל מקום
שנקיע המנהג כהגדולים ה"ל, שאל לישא כפיהם רק
בזמנים ה"ל, ותשיב הרה"ג ה"ל להשיג על דברי
הבית ז"ל, וז"ל ומה דבבית ז"ל דוחה דברי הבית ז"ל

מ"מ י"ל דהיי"ע דבני איי שויב בכל יום משום
שכר החזקו משנים קדמוניות, ואין מציאותם
והגדולים אשר הכינו שאל לישא כפיהם
מקצתו כיון דליא אסורא אי לא ישאו כפיהם,
כיון שאל קראו לחוס ובג"ש בבית ז"ל (בסי' קכ"ח)
שם, לכן לא שדיק להם להקל לנחילה, ודמי הניחו
לחוס לישא כפיהם ברגלים עיי"ה חזקתם שהחזיקו,
כדי שאל תשתה חזרה כהונה מהם, ויבדלו להקל
בדברים שהכין מוצר עיניהם, ובדאמריין (סוף
חולין), ולכ"ז שאל תחזק כהונה במעלי יומי דכפורי
לחזקתו נפשי בכהני עכ"ה"ו, וכ"ז יש לומר גם
במקומות שויב אף בכהני ובהמנהג שהוצא בספר
כ"ו בו (סי' י"א) שהוצא בבית אפרים שם, שגם על
מנהג ה"ל קאי בבית אפרים שם, וזה המנהג ה"ל
נקיע בגליל וי"ל דהיינו משום עממא רבא ה"ל.

והנה כמה רב גברי של הגליל בבית אפרים ז"ל,
שבי מהגדולים ויחזר מפורסמים ויחזר
מקובלים לפסיק הלכה למעשה, ופוק חזי מגול יקר
ותפארה גדולה ויבדו אשר הגליל הכהן סופר ז"ל
הק לו בשחבתי חלון, כמזכיר בחשי חתים (חז"ל)
סי' ר"ד ור"ה) אשר לא רחתי בשחבתי חתים
שכתב בן גדול אחר שזמנו, ושיב בסי' דרשות
חתים (ה"כ דרשות לביא חלון הקפ"ח), כהכינו
בכספיהם כחז עניו "הלא אצניו רבא ישראל ה"ה"
וכי עיי"ש, ובהנה שם מביא יוסף נחלי שטערן
ז"ל כח מגול חלון הכהן ש"ה ביהמ"ש הכהן שאלין
חלון בדבר כהנא דוד ויונתן, ואין עוד שם לבמה
תפוצות ביהמ"ש להבית ז"ל, ה"ה (בש"ח סי' מ"א)
וחז"ל כי ר"ש ור"ד ור"ה ה"ל ור"ש ח"כ סי'
י"ה ובית חתים ח"ו סי' ל'), ועוד ספרו בית
אפרים מוצר (בש"ח חתים ל"ח סי' קכ"ו וחז"ל)
סי' ר"ז וסי' רע"ו, ובתי חתים לסוגיות), וגם
ספרו ע"ב ניעין בתי חתים (ל"ח סי' ח"כ סי'
י"ג וסי' כ' וסי' כ"ב וסי' כ"ג וסי' כ"ד וסי' כ"ה)
עיי"ש, ובכל מקום שמזכיר מוצריו בגול מעלה
גדולתו ותפארתו, וגם המוצר בית אפרים (ל"ח סי'
ו') ה"ל לנעין נפשי מוצר ביהמ"ש (ל"ח סי' כ"ה),
ופלפל שם בדבר המקצועות שהזכיר הבית ז"ל עיי"ש,
אבל וזה זה משמע דמכסים לכל דברי הבית ז"ל
עיי"ש.

הזכרתי כל זה משום שראיתי בדברי הרה"ג ה"ל,
שכתב בזה"ל ובבית ז"ל וכו' ונלמד העטמים
הידועים הוסף עוד עטמים ובה לדי "חידוש נוע"ם"
דמקום השלש מאות של י"ב כמזכיר בש"ע סי'
קכ"ח אפרש לעזר בזמנינו על שלש אסורים ב"כ,
ואף שאין אי בחזר הפנינו כ"כ וגם שאין זה
נוגע כאן בזה"ה מקצת קוצב אבל נראה "שהפריח
קא כדי לאיים" והפחדו מי שירלה לשט המנהג
בבית ז"ל עכ"ל, והנה היעו "חידוש נוע"ם" לבחז
עז גבר רבא בבית ז"ל, שהחזיק ז"ל כהנא עניו
גדולתו וגוראות כ"ל, ה"ה ביעו שאל כבדו מאד,
אפריו שובי באמת תמה גדולה חידוש, ובפרט מה
שכתב "שהפריח קא כדי לאיים", היינו כלומר שכתב
חידוש שאל לפי דעתו של הבית ז"ל אינו אמת,

כספר ארץ החיים דהיינו עטמא דחז"ל והיינו עטמא דגליל.

ומש"כ עוד הרה"ק הג"ל שם, "ואם את רואים שכל אי"ן ית י"כ בכל יום בכל העדות והחגים אם נחמיר בגליל מעטם הביא את עושים מאות ההודו כחובא ועלולא"י עי"ל, חמה אי מאד על דברים החיים, דלפי דבריו כל אוחס בשנים כמאחוס שם ויותר כני"ל, עבו אבותינו גאונים ולידיקס קדושי עליון חובא ועלולא ממלאת ההודו חיי, אין לך ציון גדול מדברים כאלה. וגם מש"כ בחוב"י, חז"ל ובמ"ב כתב חז"ל וצא"י וכל מלכות מלרים המנהג לישא כפים בכל יום וכו' והם מדברים גם בהמנהג צא"י צמחא האחרונה ולא חלקו בדבר אלא "שכל אי"ן ית י"כ בכל יום עי"ל, לא הבנתי כלל, ובי ראוי להכחיש המליצות לומר שיש גם בגליל צמחא האחרונה, אהמכח? (וכבר כתבתי לשי' שגורא ממה שדייק בצי"א אשר מדבריו מהם דברי מה"ב הג"ל, שלא כתב "צא"י"י כמו שכתב "שכל מלכות מלרים", נראה דאף בזמנו ליה המנהג בכל אי"ן כן וצ"ע), ועוד וכו' רק צדיק שאין המנהג בנפת והגליל ממנהג ירושלים חיי ואפ"י, כמו שכתב ואלו כספר ארץ חיים (קונטרס הכללים ד"ר ושליו), הבי"ל, חז"ל ואפילו היכא דמנן זיל ושאר פוסקים כותבים כי כן המנהג כל ארץ ישראל, מצינו לעצמם שאין האשכנזים בארץ ישראל שנים במנהג, כגון מש"כ מנן זיל (בצא"י סי' תכ"ב סעי' ב') שוהבים בכל ארץ ישראל שלא לבדק על ההלך בדיקה, וכן הוא מנהג האשכנזים פה עירי"ק לפה חיי, וכמ"ש הגאון מהר"ם קלוגר זיל כספרי שוה חסד ופי' מה"ס וכו', אך האשכנזים בעירי"ק ירושלים חיי נהגים לבדק ובמנהג האשכנזי שרבו מלרים זיל שם וכו', וכנגד זה מצינו לענין מש"כ מנן זיל (ביו"ד סי' רס"ב סעי' ז') שוהבים בכל ארץ ישראל שאלה מצד השחייתו על כל מילה ומילה, ושעמתי שכן נהגים האשכנזים בירושלים חיי, אך פה לפה חיי אין האשכנזים מצדדים ובמנהג האשכנזי שרבו מלרים זיל שם וכו', וכבר כתבתי פמ"א (ח"ב סי' ק"ב) דכל היכא דמנן ומוריס חוקין בדין, ויורה אחד להקל כדעת מנן זיל באתרא דנהוג כמרי"ם, לרי"ך הוא חשונה ויחליטו ובפרי, וכתב בשם בבולוילי דר"ר דהבי"ל להיפוך כשאחד הורה להקל כדעת מלרים זיל באתרא דנהוג כמנן זיל עי"ל, והבי"ד י"כ כני"ל, ואף חלקו בזה בין אי לחז"ל, וכמ"ש במ"ב (סי' קכ"ט סעי' מ"ד) בגליון, ודאי דפ' דרי"ב בחז"ל י"כ מזהר, וכן הענין כל הפוסקים מיימאר דרי"ב ורובא לפי ס"ב ודלא כמרי"ם שגזר מזהר ארץ דוקא במקדש שגזר צא"י ואשכנזייתו ספרא פי' שמי וכו' עי"ל, וכן מזהר בנפשי ביה אפרים פי' בנפשיה וכן דעת חז"ל זיל מזהר חוקק להנהיג גם בחז"ל י"כ בכל יום, אצל לא עלה בידו כנודע, ומכונא בדבריו שם, ורחיקי קצת כספר שרוך השולחן (סי' קכ"ט סעי' ח"א) זיל והנה ודאי אין שום ענין נכון למנהגו לבטל מ"ע דברכה כהנים כל השנה כולה, אצל מה נעשה וצא"ל בת קול יאלא שלא להנהיג לנו לישא כפים בכל השנה כולה, ומקובלני ששני גדולי הדור דורות שלפנינו

הענין משום ענינה דלפי חז"ל דלא חז"ל, ולאחר כל האריכות ראויים דס"ל דלא בעלו להפילה, עדיין לא מיקרי חז"ל, כנגד י"כ דמפורש דשורר בשלש עשר, אף אם לא קראו אינו עובר, מ"מ בעידונה דריתחה מעשיון קשה (כמבואר בצא"ר הלכה בשם חמד משה) ואילו ענינה הוי מחקרת עזרא, ולפי דעת הפוסקים בענינה לגמרי עי"ל, לא הבנתי מה שכתב בזה לאמר דהבי"א הורה דברי הבי"ן, דברי הבי"א לא כל דמורה דברי הבי"ן, רק אחר דרכו בקדש ליישב את הגדולים אשר הנהיגו שלא לישא כפיהם בכל יום, וכן צעקין בענינה כתב לפרש עטם שכתב האגור בשם המהר"ל משום ענינה, וכמו שראינו בכל החשובים שכתב ליישב צ"י השעיות, ואלו ואלו דברי חז"ל, ואין לבטל המנהג אם נהגו כהחד מן השעיות.

אמנם שז כתב הרה"ק הג"ל צמחא דממעט ברור שמה שהנהיגו בגליל שלא לישא כפים בכל יום, הי' בשביל היות המצוי בגליל (ומשום זה הנהיגו בגליל גם במקומות החמים) ואין מצוי מקומות חמים, אשר לפי"י צמחוניו ל"ש זה וכו' עי"ל, והיינו משום ענינה וכדברי האגור שהביא הבי"ן, אמנם לענין לאו דוקא משום זינה, דאף דגם צדיקא תהיך דבריו כתב שאלא לעצול בכל יום מפני היותה, אצל הוי ית צדיק היות אפרים הוי מקומות חמין לעצול גמ"ס, וכמבואר בספרן של בעלי התשובות המדברים בפת"ש ודרכי תשובה (יו"ד סו"ס ר"א) עי"ש, וא"כ הי' אפשר לבדק מקומות חמין גם לעצולה אשכנזי, אלא עי"ש מש"כ בדבריו, דל"א לעצול בכל יום משום זינה, לאו דוקא משום זינה, דברי הבי"א שם מקודם כתב צה"ל, ועכ"פ א"א להם להנהיג בזה לעצול בכל יום "ובפטר בימות החורף" עי"ש, הרי כתב רק "ובפטר בימות החורף", ומשום דאף בלא זינה, קשה לרוב הצבור לעצול בכל יום משום כמה עיכובים וערדות, ור"י מהא גופא דאמר (ברכות ד"ב פ"א) דבעלו לעצולה, ובמרי"ם (פ"ד מה' חפילה ה"ב וסוף ה' ק"ט) כתב משום דאין רוב הצבור יכולים לעמוד בזה, וכי' הרעיו יורה (ברכות) שם, ובגמ' שם איתא חז"ל רבנן רבתי ופתי מה אדם מחזלין בעצילה זו אי משום זינה אפשר במתאולות, חז"ל ר"ב וכו' ית ענינה בחמין וכו' עי"ל, וכי"כ בירושלמי שם (פ"ב ה"ד) קאמר בקטל נעקור את בעצילה ואלא מפני נשי בגליל שחיי נעקרות מפני היות וכו' עי"ל, והנה צדיקא שם, והי"ט כתב הפוסקים דיש להחמיר באידינא שיש ענינה בחמין, פי' בפי' חז"ל (סי' פ"ה אות ב'), והענין שיש ענינה בחמין פי' עי"ל (ברכות) שם, ובפוסקים (יו"ד סי' ר"א) שם, ובמק"א כתבתי מזה, ומ"מ כתב הפוסקים כן רק לחומרה, ועי"ה עדיין אין רוב הצבור יכולין לעמוד בה ממנה עיכובים, אכן ככה"ס במקדש שגזר עיכובים לעצול לקריין לנשי"כ הוי מדינא כמ"ש בבית אפרים שם, וי"ל דמרי"ם נוסף על שאר הענינים, לא נהגו בחז"ל לישא כפיהם בכל יום, וכמ"ש צדיקא שם, וכפי המבואר לשי"ל זיל דמרי"ם נהגו כן גם בגליל ובמ"ה

ידה שם, לא יצרך את ישראל וכו', וכי שכתב
ח"ס (א"ח סי' כ"ג) שם כתב דאין לחוש לה, וכו'
ר"ח"י כח כח' רעק"א בגליון השי"ס (סי' קכ"ח)
סעי' מ"ד), שכתב, ולא הסיר ע"ז כולם, ונראה
דחשש לדבריו, ועכ"פ מנעוף להוסיף שאין י"ב בכל
יום, וגם הח"ס אף שכתב שאין לחוש לדברי
המקלוטות, הוסיף חזקין להמנהג שאין י"ב בכל
יום, וגם את זה דחה הרה"ג הי"ל, וצטעמו ראה
חליט דמ"ח, שכתב ור"ח"י שלא נאמר בכוונת ח"ס,
לא נוגע זה לענינו שצריך חלקי אי' י"ב, ואין
חוששין לכוונת התפילה וכו' עכ"ל, בזה חזר ונראה
מה שכתבנו, דאין ר"ח"י מרוב חלקי אי' לגליל, דנקטו
מנהג האשכנזים בחז"ל כ"ל, ואין לשנות המנהג,
ונראה ונראה ופשיט.

ומה שכתב עוד הרה"ג הי"ל שם, ח"ל ואין לחמוה
למה הדורות הקדומים לא הנהיגו י"ב בכל
אי', היתרון כבר כתוב בגמ' חולין ד"ו וכו' וכתב
נחש הנחושא וכו', אפשר בזה אסא וכו', אלא מקום
הניחו לו וכו' עכ"ל, אין הכוונה דומה לר"ח"י,
שם, בעיד ר' יהושע בן זרח וכו' לפי רבי על ר"מ שאכל
עלה של ירק בבית שאן והסיר בית שאן כולה על ידו
(דכ"י ח"ל) חזרו עליו אחיו וצית אצלו אמרו לו
מקום שאצותיך ואצות אצותיך נהגו בו איסור אסא
תנוהג בו היתר, דרש להם מקרא זה, וכתב את נחש
הנחושא אשר עשה משה כי עד היוםם הכמה היו
בני ישראל מקטרגין לו ויקרא לו נחושא, אפשר
בזה אסא ולא יצטור לו ויחשבו ולא יצטור, והלא
כל עבודה זרה שצטול אסא ויהושפט ביערום,
אלא מקום הניחו אצותיו להגדר בו, אף אני מקום
הניחו לי אצותי להגדר עכ"ל, והנה העטעם שהסיר
רבי בית שאן אף שנהגו איסור מקודם, הוא משום
שהי מנהג צעטות שהיו סבורים שהיו אי', וכמ"ס
בפרי חדש (א"ח סי' חס"ח אות ג' סוד"כ) עוד
כתב דאף מנהג צעטות ע"י"ש, והאריך (שם ובסי'
ח"ל) הרכב צעטות המנהגים צעטות המנהגים,
שדנו בזה אימתי יכולים לשנות, ואימתי לא, וזה
בניח השי"ס מהא דנחש הנחושא, ומה דלא יצטור
הקדומים, משום דעטע, כמ"ס תוס' שם (ד"ו ע"א)
ד"ה אלא), ולפי שנעשה עפ"י הדבור, עטע ע"א
הראשונים והיו סבורים שהי אסור לצטור ע"י"ש,
ומה דמיון הוא לד"ה, דהכל מודים ודנהיגו הגדולים
שנאצו צעטות וימחקו פתם, ולכן לעמיד משנתנו
לא זה המקומה, ורש"י"ת יערה עליו רוח ממנו
ומזה לראות בקרוב את כהנים צעטותם ולוים
דכונס ישראל בנעמדם בביתא משיח לזקנו ובנין
בית שלמים צ"ל.

כל אחד במקומו ראה להנהיג נשי"ב בכל יום
ובשנהגו יום המונבג לא תצטור הענין ולא ענה
להם, ואחר שרואים כי מן השמים נגזר בן, ומזה
הדין י"ל עפ"י האזהר בדעתו ממנה דומיה להאכר
ובניו צעטות למלואים ולזה נאמר כה חצרכו עכ"ל
וצדא כיון בזה מנדלי הדור הי"ל להגרי"א ז"ל,
וכמו בן אלו נאמר בנעטם לבעל פתח השלחן, שר"ה
להנהיג יום בכל יום בגליל ופשי"ד הגרי"א ז"ל,
וכאשר ראיתו לא ענה בידו, (ואף אם נאמר דבכ"ל
שלו בנפח בזמנו כי י"ב בכל יום, אבל שוב נחשבו
כ"ל), וכמה גדולי וקדושי עליון מחו ועד שחזר לא
פקק אדם בזה, ומשום דזה שנהגו בנפח ואגפי
הי המשך ממנה שנהגו בח"ל, וכמ"ס בסי' ארץ חיים
שם (כ"ל כ"ד), ח"ל וכו' דורות האחרונים
שנפשיה קבלה הוראות מרן ז"ל בין הספרדים,
ואפילו נגד הרמז"ם ז"ל כמ"ס לט"ל (כ"ל ג'),
והאשכנזים בא"י שהיו נוהגים מקודם כהר"ם ושאר
רבי אשכנזי ז"ל "קצלו עוה"ס הוראות מר"ם ז"ל
הנמשך אחר הר"ם" וכו' וכמו מנהג אשכנזים בחזק
לחזק קצלו עוה"ס הוראות מר"ם ז"ל להקל
ולהחמיר וכו', וכן בדיוו ממונות ושלח לעטון כמחזק
קום לי נגד הכרעתו וכו'. ואפילו הכי דמין ז"ל
ושאר פוסקים כתבו כי בן מנהג כל ארץ ישראל,
מנינו לפעטלו עוה"ס האשכנזים בחזק כהר"ם ש"ס
במנהג" וכו' עכ"ל, ומשך ואזל כמה חילוקים ש"ס
בין ירושלים ח"ו ובין לפת ע"י שם ובג"ל, ואי"ב אין
חידוש דגם הא דנשיא"ת פה"ס בכל יום ח"ו
מייב"ט כי האשכנזים בנפח ח"ו והכלל קצלו מנהגם
גם בזה כמו שנהגו בחז"ל כ"ל, וכדמורכח מדברי
הא"ח חיים (בסי' קכ"ח) הי"ל, דאחרי שהביא דברי
האחרות חיים והכללו ש"ס הנהיגם לישא כפי"ס בנפח
ו"י"ע דוקא מפני טורח אצור, כתב ע"ז "וכן הנהיגם
האשכנזים פה ע"י"ק לפת ח"ו (וי' בכל"ס סי' כ"ד)",
מונה דל"ה מנהג חדש של החסידים כמ"ס הרה"ג
הי"ל, אלא שמונהג המשך ממונהג האחרות חיים
והכללו, שהמה היסוד להמנהג ח"ו המונבג ב"מ"א
(א"ח סי' קכ"ח), וכמ"ס נחש בית אפרים שם,
וממילא ש"ך בזה כל המונבג שם צעטם המנהג שנהגו
בן בחז"ל ואף נראה, דל"ה מנהג חדש רק מונח שצאו
חלמדי צעט"ע ז"ס לפת, אלא כי עוד מנהג קדום,
של האשכנזים שם, שהרי כפי שרואים בהספר ארץ
חיים שהנהיגו חזק ודרש הרכב צעטות המנהגים
שנא"י וצחילוקים שצ"ן ע"י"ק לפת ובין שאר ארץ
ישראל, וכתב שם שכן הנהיגם האשכנזים, ולא הזכיר
שהמנהג נעשה מקרוב משח ביחא חלמדי צעט"ע
ו"י"ע, ש"מ דהיה מנהג עוד מקודם להם.

והנה שכתבתי שם משי"ב עוד צעטם שאין כהנים
נושאים בכל יום, משום דברי המקלוטות
שחיבר רבינו חננאל ז"ל דכ"ן הכונס בבית שאלה

דושה"ע כה"י וחוהם צצכת כו"ע.

יצחק יעקב ווייס